

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Rhenen

24/09/2020
jaargang 98

nr **52**

Van 2002 tot 2007 wordt de gemeente van Rhenen gediend door ds. J. Veenendaal. Afkomstig uit de Christelijke Gereformeerde Kerken werd hij in 2002 beroepbaar gesteld binnen de Gereformeerde Gemeenten. In 'Door God bewaard en staande gehouden', het herdenkingsboek van de gemeente, vertelt hij iets over zijn komst naar Rhenen: 'Nadat ik enkele keren in Rhenen had gepreekt, kreeg ik reeds voor het beroepingswerk begon een

betrekking op de gemeente. Ik legde dit in gebed aan de Heere voor en smeekte Hem of Hij een zodanige overbuiging in liefde wilde geven tot de gemeente van Rhenen, dat ik zeker zou weten dat de weg daarheen zou zijn. Ik kan niet onder woorden brengen hoe de Heere dat schonk en zeer bestendigde, zodat ik al maanden van tevoren wist dat Rhenen mij zou beroepen en ik dan het beroep terstond mocht aannemen. Dat is ook geschied'.

Sterven en leven

Wat opvalt is dat Paulus hier zo persoonlijk spreekt: zes keer 'ik', drie keer 'mij'.

Het is meestal niet zo netjes in onze ogen als iemand zo dikwijls over zichzelf spreekt. Hier heeft het spreken van Paulus vanuit en over zichzelf echter een heilig doel. Hij brengt zijn eigen ondervinding naar voren omdat hij ongerust is over de Galaten.

Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou. Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij.

Galaten 2:19, 20a

Onder de invloed van dwaalleraars heeft de gedachte bij de Galaten postgevat dat de werken van de wet toch nodig zijn om zalig te worden. Krachtig weerspreekt Paulus dit valse evangelie van goede werken. Daarbij gaat hij zelfs een noodzakelijke berisping aan het adres van Petrus niet uit de weg. Zijn spreken over 'ik' en 'mij' staat in dienst van het ware Evangelie van het geloof in Jezus Christus. Het is hem om Gods eer en de zaligheid van zondaren te doen.

Grote tegenstelling

Het gaat over sterven en leven. Groter tegenstelling is niet denkbaar. Sterven onder de wet, omkomen onder de vloekende en veroordelende wet. Zo brengt Paulus heel persoonlijk zijn ervaring met de wet onder woorden. Hij doet dit om ons te laten zien dat er bij de wet geen leven is te vinden.

ds. W. Harinck,
Utrecht

Vroeger was Paulus een man die het Evangelie niet kende. Hij leefde zijn bittere vijandschap tegen het kruis van Christus uit in de vervolging van de christenen. Toen was hij nog niet door de wet aan de wet gestorven. In zijn blindheid dacht hij door de werken van de wet te zullen leven. Eerlijk vertelt de apostel over dit droevige eertijds.

Hij leefde voor zijn eigenwillige godsdienst. Alles draaide in zijn leven om het doen van de wet. Hij dacht werkelijk door de werken van de wet voor God te kunnen leven. Maar onderweg naar Damascus veranderde alles. In de Rechte Straat in Damascus werd al zijn winst verlies. Hij kwam midden in de dood terecht. Zo werd Christus hem dierbaar en onmisbaar.

Net als Paulus in zijn eertijds zijn wij ook blind voor de weg van de zaligheid door het Evangelie. Wat is de vernieuwende en bekerende werking van Gods Geest nodig in ons leven.

In de overtuiging van zonde en schuld wordt het anders. Wanneer de Heilige Geest met het gebod van God komt, worden wij dodelijk verwond. De oude mens wordt een slag toegebracht waar hij nooit meer van herstellen kan. Bij het licht van de wet krijgen we te zien hoe groot de schuld is die wij hebben opgebouwd, hoe diep de goddeloosheid is van het bestaan dat we meedragen.

'Schipbreuk der wet'

De ervaring met de wet werkt vrees, vertwijfeling en wanhoop. Calvijn spreekt in dat verband over 'de schipbreuk der wet'. Ons levensschipje gaat dan onder, zinkt weg in donkere diepte van schuld en schande. Zo wordt het hart nu voorbereid en ingewonnen voor verlossing uit vrije genade. Wat krijgt de reddingsboot van het Evangelie voor zulke harten een grote waarde. Vanuit de diepte wordt geroepen: 'God! wees mij zondaar genadig!' Paulus getuigt hier niet alleen van sterven, maar ook van leven. De wet deed hem sterven maar Christus doet hem leven. Het gaat hier over de vereniging met Christus door het geloof: Ik in Hem, Hij in mij. Ik ben het niet langer die leef, maar Christus leeft in mij. Van welke kant wij dit woord van de apostel ook bekijken, het is vol van het wonder van Gods genade. Het kruis van Golgotha vormt er het middelpunt van.

In dit nummer

6

Commentaar:
De mooiste
troonrede ooit

14

Verdwenen
gemeente [1]

24

Noden,
angst en pijn

- 2 Sterven en leven
- 3 Leren op de school van Christus [38]
- 4 Pastoraat [3]: Pastoraat in conflictsituaties
- 7 Afscheid van 'hun' school
- 8 De Vroege Kerk [7]
- 9 Bijbelstudie [8]: Het gouden reukaltaar
- 10 Schepping en evolutie in één verhaal [1]
- 11 'Niets verdiend en zoveel gekregen'
- 12 De blijde boodschap aan verloren zondaren
- 13 Als je er samen niet uit komt
- 15 Boekennieuws
- 16 Kerknieuws
- 17 Berichten
- 17 Kerkdiensten
- 23 Jeugdrubriek

Leren op de school van Christus [38]

Daar hing de Borg en Zaligmaker tussen hemel en aarde, van God en mensen verlaten. Zo droeg Hij de schuld en de vloek van Zijn ganse volk. Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven. Christus hing daar in onze plaats als een gevloekte en veroordeelde door de wet. Zo volkomen rekende Gods rechtvaardigheid de ongerechtigheid aan de Borg en Zaligmaker toe. Paulus schrijft hier vol heilige aanbidding; dat heeft Hij ook voor mij gedaan, daar hing Hij in mijn plaats.

De zaligheid is uit genade alleen, door geloof alleen, komt van Christus alleen. Zondaar, zoek Hem en leef!

De volle prijs

Toen Christus het offer voor de zonde bracht en de vloek van de wet in Zijn vlees droeg, betaalde Hij de volle prijs naar de eis van Gods recht. Zo, zegt Paulus, met Christus verenigd, ben ik de wet een dode geworden. Nee, dat gaat niet vanzelf. Het kost wat om tot opgave en overgave te komen. Ons bestaan vecht zich dood. Maar door de liefde van Christus worden we ingewonnen om de strijd te staken en het hoofd op het blok te leggen. En waar de zondaar nergens meer op rekenen kan en rekenen durft, toont de Geest het wonder van het leven in en met Christus. De eisen van Gods gerechtigheid zijn over Hem gegaan.

Luther heeft toen uitgeroepen: we hebben geruild, we hebben geruild! Hier ontvangt de zondaar in de tere ondervinding van zijn ziel een ruimte, vrede en blijdschap die in stille verwondering Paulus na doet zeggen: '...en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij'.

Er is vrijmakende, verlossende kracht in het kruis van Christus. Want in het volbrachte kruiswerk van Christus is meer kracht om te behouden dan in de wet om te verdoemen.

De zaligheid is uit genade alleen, door geloof alleen, komt van Christus alleen. Zondaar, zoek Hem en leef!

Ralph Venning

Deel II Zuigelingen

XIV WEDERGEBOREN ZIJN

Onderzoeken of we wedergeboren zijn of niet.

c. Zoals de gelegenheden en de middelen verschillen, zo verschilt ook de wijze waarop de bekering gewerkt wordt.

Sommigen trékt Hij naar binnen, anderen dríjft Hij naar binnen. Bij sommigen overheersen de beloften, bij anderen de bedreigingen. Boanerges gebruikt het ene middel, Barnabas het andere. Sommigen worden het meest geraakt door verschrikkingen, anderen door liefde. De een wordt verbroken, de ander versmelt. Sommigen houdt Hij lange tijd vast in de pijnen van de nieuwe geboorte en zijn in grote barensood; anderen worden sneller verlost. Sommigen hoeven maar weinig op de bank te zetten, maar ze ontvangen jaarlijks een hoge rente; terwijl anderen veel inleggen, maar een lage rente innen. En dit zijn nog maar enkele van de wegen die Hij eropna houdt. Sommigen leidt Hij stap voor stap. Anderen beleven een plotseling begin en zijn al volwassen als ze nog maar net geboren zijn, zoals Paulus. God fronst en glimlacht. De Geest blaast waar en hoe Hij wil.

d. Ook de tijd van de bekering varieert.

Er zijn geen vaststaande tijden, bijvoorbeeld voor of na een bepaald jaar. God kan op elk uur van de dag roepen, naar het Hem goeddunkt, sommigen eerder, sommigen later, zoals de arbeiders in de wijngaard (Matth. 20:1-7). Sommigen worden geroepen als ze jong zijn, anderen in hun ouderdom. De moordenaar aan het kruis werd geroepen terwijl hij bijna de laatste adem uitblies. Kijkend naar de geschiedenis, hoeft niemand te wanhopen -maar ook mag niemand er misbruik van maken.

e. Sommigen worden meer gewaar van de bekering dan anderen. Ook is de bekering van sommigen zichtbaarder dan die van anderen.

Sommigen kunnen tijd, wijze en middelen van hun bekering vertellen, anderen niet. Zacheüs, Saulus en de stokbewaarder zouden het hele verhaal tot in detail kunnen vertellen, maar Timotheüs waarschijnlijk niet, omdat hij -als ik het zo mag zeggen- van zijn wieg af vernieuwd geweest is. Sommigen weten de dag van hun geestelijke ontvangenis, het ogenblik dat het nieuwe leven begon, en kunnen er verslag van doen hoe de baby van tijd tot tijd opsprong in hun buik, terwijl anderen het meer als een gegeven aannemen of alleen maar een vaag begrip hebben van wat er gebeurd is.

f. Hoewel de bekering een verborgenheid is en tot stand gebracht wordt op verschillende manieren en met verschillende middelen, is en blijft ze een bekering en is ze in meerdere of mindere mate te herkennen.

Het is een overgezet worden van de duisternis in het licht, van de dood in het leven, van de macht van satan tot God. Dat kan niet plaatsvinden zonder de persoon in kwestie aanzienlijk te vernieuwen en het allerbeste in hem te werken, wat er voorheen nog niet was.

Hoewel de tijd van de bekering misschien onbekend is, toch zullen we kunnen weten of iemand tot bekering gekomen is. Er zijn dingen die kenmerkend zijn voor alle bekeerlingen en alléén voor bekeerlingen, nieuwe schepselen, die de natuur niet kan nabootsen.

(wordt vervolgd)

Uit: "Leren op de school van Christus", Ralph Venning (uitg. Brevier).

Pastoraat in conflictsituaties

In de kerk behoort sprake te zijn van vrede en liefde. Waarom is de praktijk vaak anders? De kerk is de gestalte van het lichaam van Christus. Gods Geest werkt daar wonderen van genade en bekering. Gods kinderen kennen het nieuwe leven. De kerk heeft een hoge roeping om naar Gods inzettingen te leven. Tegelijk is de kerk een gemeenschap van Adamskinderen die buiten het paradijs leven. Daar is de gebrokenheid en de doorwerking van de zonde. Dat is ook in de kerk dagelijks merkbaar.

ds. P. Mulder,
Geldermalsen

In de Bijbel komen we voorbeelden tegen dat het niet goed gaat tussen mensen. Zelfs tussen kinderen van God. Er ontstond onenigheid tussen de herders van Abram en die van Lot. Kennelijk zagen Abram en Lot geen kans vrede tot stand te brengen. Ze besloten ver van elkaar te gaan wonen. Dat was hun 'oplossing' van het conflict. Wel weten we dat Abram op het welzijn van Lot zeer betrokken bleef. Hij ging voor hem de oorlog in en bleef hem in het gebed gedenken.

Tussen de geroepen zendingswerkers Paulus en Barnabas ontstond verbittering. Dat ging over de vraag of Markus opnieuw mee zou gaan naar het zendingswerk. Het kwam niet tot een oplossing en ze gingen elk een andere kant uit. Toch weten we uit latere brieven dat Paulus Barnabas en Markus als broeders is blijven erkennen.

Hier zien we een stuk eerlijke werkelijkheid. Zelfs tussen kinderen en knechten van de Heere komen onenigheden voor. Kennelijk doen zich weleens 'onoplosbare' problemen voor. Maar, dat mag niet leiden tot blijvende verbittering en geestelijke bestrijding van elkaar. Daar hoeft het blijkbaar ook niet toe te leiden. Maar wel kan afstand soms kennelijk oplossend zijn.

Meerdere leerpunten komen tot ons. Wat werkt de zonde toch diepgaand door, ook onder kinderen Gods. Daar moeten we eerlijk en nuchter in zijn. Anders maken we, zo is te vrezen, de problemen nog erger. Hier ligt de les dat er geen sprake mag zijn -en ook niet hoeft te zijn- van blijvende verbittering. Verder is op te merken dat er geen geestelijke bestrijding mag ontstaan. Men blijft elkaar kennelijk in geestelijk opzicht als kinderen Gods en als dienst-knechten van Hem erkennen.

Probleemverkenning

Als zich een probleem voordoet, is het belangrijk om helder te hebben waar het over gaat. Wat is er misgegaan? Heeft de een iets verkeerd gedaan? Met opzet of per ongeluk? Of heeft de

ander iets verkeerd opgevat? Heeft hij er een verkeerde gedachte bij gekregen en is hij daarop voort gaan denken? Zo kan een betrekkelijke kleinigheid uitgroeien tot een groot probleem.

Er kunnen problemen ontstaan doordat twee personen elkaar niet liggen. Ze kunnen niet met elkaar overweg. Dan kan het verstandig zijn het contact maar niet te zoeken. Je hoeft niet met iedereen vriendschappelijk om te gaan. Ieder mag ook een eigen leefpatroon hebben en op eigen wijze contacten onderhouden, uiteraard binnen de grenzen die Gods Woord ons stelt.

Als er een probleem is, kan het goed zijn dat een ander ernaar kijkt. Die ander moet dan wel een zekere afstand hebben. Hij moet er ook niet al eerder bij betrokken (geweest) zijn, want dan is er geen sprake meer van objectiviteit. Eveneens moet die ander het vertrouwen hebben van beide partijen. Vertrouwen dat men onpartijdig en eerlijk zal oordelen. Ook een pastor moet op zijn hoede zijn om geen partij te kiezen.

Ambtelijke betrokkenheid

Is het altijd nodig dat de kerkenraad bij een conflict tussen gemeenteleden betrokken wordt? De Heere Jezus wilde geen rechter zijn in een erfeniskwestie. Hij zei: 'Wie heeft mij tot een rechter of scheidsman over ulieden gesteld?' Een ambtsdrager of kerkenraad moet zich niet met zakelijke of arbeidsrechtelijke aangelegenheden bemoeien. Er zijn trouwens vandaag op allerlei terreinen mediators die bekwaam zijn tot het werk van bemiddeling. De ambtsdragers moeten zich juist richten op het geestelijke en op zaken die daarmee te maken hebben. In dat licht moeten ze ergernissen zoveel mogelijk zien te voorkomen en oplossen.

In dingen die zich binnen huwelijk en gezin voordoen, zullen ambtsdragers zich wel gauw betrokken gevoelen. Toch moeten ze ook dan hun grenzen kennen. Ze zijn geen sociaal werkers of huwelijksbemiddelaars. Jeugd- en opvoedingsproblematiek vraagt vandaag gerichte deskundigheid. Wel moeten ambtsdragers de Bijbelse lijnen steeds onder de aandacht brengen en betrokkenen de weg van het gebed wijzen, om te vragen om ootmoed, wijsheid en kracht.

De situatie doet zich weleens voor dat het verootmoedigende inzicht bij de dader ontbreekt. Dan is de tijd nog niet rijp om tot vergeving te komen.

In een conflictsituatie blijkt nog weleens dat wij mensen gauw geneigd zijn op onze eigenmanier te denken. En eigenlijk willen we dat de ander ook zo handelt of denkt. Feitelijk zouden we de ander naar ons patroon willen veranderen. Dat kan zich in een huwelijk ook zo maar voordoen. Maar is dat eerlijk? Of moeten we de ander accepteren zoals hij of zij is? Moeten we de ander niet in zijn of haar waarde laten en respecteren? Dat is vaak moeilijk. Het vraagt zelfverloochening. En liefde. Het is goed in de ambtelijke praktijk gemeenteleden op deze dingen te wijzen. Verdraag elkaar en wees de minste. Een goede vraag kan zijn: waarin wil jij veranderen opdat er in deze situatie verbetering komt? (Dat is dus een andere vraag dan: waarin moet de ander veranderen).

De vraag kan opkomen: 'Moet ik altijd maar de minste zijn?' Er kan eerlijke reden zijn deze vraag te stellen. Dan zal de ambtsdrager die ermee te maken krijgt, proberen duidelijk te maken wat er aan de hand is. Hij zal bepleiten en bevorderen dat de liefde van twee kanten moet komen. Er moet sprake zijn van geven; dan kan er ook sprake zijn van ontvangen. (Dat is dus wat anders dan: nemen).

Vergevingsbereid zijn

Belangrijk is het Bijbelse thema van het vergeven. Moeten we altijd vergeven? Moet in het pastoraat altijd toegewerkt worden naar vergeving? Er staat immers geschreven dat we zeventig maal zevenmaal hebben te vergeven.

Als iemand iets misdaan heeft tegenover een ander, dan dient hij de ander om vergeving te vragen. Daar moeten we beginnen. Nu gaat aan het vragen om vergeving iets vooraf. Men zal moeten inzien wat men verkeerd gedaan heeft, dat men de ander daarmee tekort gedaan heeft, benadeeld of gekwetst heeft.

We kunnen voor het omgaan met elkaar in deze zaken lering trekken uit hoe het gewoonlijk toegaat in het geestelijke leven. De geheiligde kennis der ellende is nodig, opdat de zondaar zal verstaan wat hij gedaan heeft tegenover de Heere. Opdat hij temeer ootmoedig om vergeving leert vragen en het een wonder zal achten die uit genade te mogen ontvangen.

Inzicht in wat men verkeerd deed en wat men daarmee teweegbracht, is nodig. In het pastoraat mag en moet eraan gewerkt worden dat dit inzicht ontstaat. Vandaaruit kan de vraag om vergeving gepast zijn. Juist als men verootmoedigd is vanwege eigen misdraging, zal men geen vergeving eisen, maar zal men het een voorrecht vinden als het tot vergeving zou mogen komen.

De situatie doet zich weleens voor dat het verootmoedigende inzicht bij de dader ontbreekt. Dan is de tijd nog niet rijp om tot vergeving te komen.

Met degene die het onrecht is aangedaan, mag en moet ook over deze zaken gesproken worden door de pastor. Daarbij moet nadrukkelijk verschil gemaakt worden tussen vergevingsbereidheid en het daad-

werkelijk vergeven. Het eerste dient er te zijn dan wel te komen, ook lettend op wat ons vergeven moet worden. Het tweede kan alleen in een rechte weg gebeuren, zoals is aangegeven.

Als vergeving tot stand gekomen is, wil dat niet automatisch zeggen dat de verhoudingen weer zodanig hersteld zijn dat veelvuldige omgang wijs is. Daar moet voorzichtig mee omgegaan worden. En de stelling 'vergeven = vergeten', is vaak erg onjuist. Een man die door drankmisbruik fouten maakte, kan vergeving ontvangen van zijn vrouw. Maar zij zal oplettend toezien dat het niet opnieuw gebeurt.

Overigens moeten we iemand ook niet steeds herinneren aan eerder begane fouten. Of telkens zeggen: dat kun jij niet. Of: daar denk jij anders over. Dat scheidt onnodig afstand.

Bij het Woord

In de kerkelijke praktijk komt het voor dat er sprake is van afwijking in de leer of in de levensopenbaring. Dan gaat het niet om conflictoplossing, maar moet er vermaand worden. Uiteraard in liefde, maar getrouw.

Als we over deze dingen nadenken, laten we dan mogen letten op de Heere Jezus. Wat heeft Hij veel verdragen. Wat was Hij eenswillend met Gods weg en wil. Tot in de strijd in Gethsémané toe. Zo kunnen zondaren met hun noden juist bij Hem terecht om zachtmoedigheid, wijsheid en genade.

(wordt vervolgd)

De mooiste troonrede ooit

Op Prinsjesdag kwamen de Eerste en Tweede Kamerfracties van de SGP met alle medewerkers bijeen. Niet zoals gebruikelijk met een aantal gasten. Er was geen speciale opening van het parlementaire jaar door een predikant. Maar wel ging de Bijbel open.

P. Schalk,
Veenendaal

volgen, dan is dat uiteraard eerst op de wijze zoals de Heere Jezus dat bedoelde. Het zijn niet voor niets zaligsprekingen. Maar de woorden die gebruikt worden, zouden de regering en het parlement, en alle burgers van ons land, moeten oproepen te zoeken naar de waarden achter die woorden.

Laten we ze eens toepassen op onze situatie. 'Armen van geest', dat zijn mensen die het niet meer weten. Komen we die tegen in de politiek? Of 'treurende', ja daar ging het over toen onze koning de duizenden herdacht die ons door het coronavirus zijn ontvallen. Hoe staat het met de 'zachtmoedigen' in een samenleving die alleen maar harder is geworden? En dan de woorden 'gerechtigheid' en 'barmhartigheid'. Wat een politieke drama's spelen zich af, als we geroepen worden besluiten te nemen over kinderen op Lesbos. Wat is gerechtigheid? En wanneer betoon je barmhartigheid?

Niet elk woord uit de zaligsprekingen kan zo maar gebruikt worden voor een politieke werkelijkheid. 'Reinen van hart', dat gaat over ons persoonlijk leven. Dat is niet toe te passen op ons maatschappelijk bestel. Maar het kan wel zichtbaar worden in wat we doen of laten, denken en spreken. Dan kom je uit bij de vreedzamen, die misschien wel gesmaad en vervolgd worden. Kortom, de zaligsprekingen bieden stof tot nadenken over politieke en maatschappelijke vragen. Maar uiteindelijk gaan ze vooral over ons persoonlijk leven, over ons hart en ons leven.

Grote Kerk

Zeker, onze koning zat op zijn troon. De pracht en de praal waren aanwezig, deze keer niet in de Ridderzaal, maar in de Grote Kerk van Den Haag. Hij sprak de leden van de Staten Generaal toe. En natuurlijk was de regering aanwezig. Zijn troonrede was persoonlijk getint. Hij had oog voor allerlei groepen mensen.

Maar dan de Koning der koningen. Hij zat op een berg, op de kale grond. Zijn rede was allereerst gericht op Zijn discipelen, en over hun hoofden heen sprak Hij tot de samengestroomde menigte. En vandaag spreekt Hij door Zijn Woord nog steeds tot alle mensen. Hij had en heeft oog voor iedereen. Dat is een oog vol ontferming. Dat proef je als je de hele Bergrede leest in Mattheüs 5 tot 7. En Zijn woorden hebben maar één doel, namelijk de zaligheid van zondaren. Deze Koning sprak toen, en Hij spreekt vandaag nog. Die Bergrede was, is en blijft de mooiste troonrede ooit.

Samen lazen we uit Mattheüs 5, de zaligsprekingen. Dat was een mooie voorbereiding op de Prinsjesdag, met de troonrede van de koning. Op die troonrede werd natuurlijk met spanning gewacht. Want juist in tijden van crisis moeten de regering en de volksvertegenwoordiging doorgaan met het democratisch proces. En juist in crisistijd is het van belang om als Verenigde Vergadering van Eerste en Tweede Kamer met de regering bijeen te komen en te horen wat de koning namens de regering te zeggen heeft. Zeker in tijden van nood is de koning een samenbindende factor. En dat terwijl de andere samenbindende elementen, zoals een rijtoer en een balkonscène, achterwege moesten blijven. Dan wegen de woorden van de koning extra zwaar. Natuurlijk, het was voorspelbaar wat de

koning zou zeggen. Uiteraard ging het over de enorme problemen in de zorg, het onderwijs en het bedrijfsleven. Ook over de dramatische gebeurtenissen in gezinnen, bij families en onder vrienden. Het was een troonrede met een wat persoonlijker toon. En gelukkig, voor de zoveelste keer eindigde de troonrede met de inmiddels bekende tekst: 'U mag zich in uw werk gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij om kracht en Gods zegen voor u bidden.'

Bergrede

Terug naar de fractievergadering. Fractielid Stoffer opende deze vergadering met het lezen van het genoemde Bijbelgedeelte. De woorden die hij toen sprak, waren raak: 'De mooiste troonrede'. Dat zet aan het denken. Als we de zaligsprekingen

Afscheid van 'hun' school

Evenwichtig, samenbindend en dienstbaar zijn. Eigenschappen die de predikanten J.J. van Ekeveld en P. Mulder met elkaar gemeen hebben, zo werd dinsdag 15 september tijdens een besloten bijeenkomst geconstateerd.

v. A.

Beiden namen afscheid van de Theologische School, in zekere zin hún school. Beiden voelen zich zeer verbonden aan de 'Boezemsingel'. Ds. Van Ekeveld was vanaf 1994 betrokken bij de predikantenopleiding, eerst acht jaar als curator en na het terugtreden van ds. A.F. Honkoop als voorzitter van het curatorium. Ds. P. Mulder gaf sinds 2007 les aan de aanstaande predikanten, de eerste tien jaar als (hulp)docent. Sinds 2017 was hij rector.

De tweede voorzitter van het curatorium, ds. A. Schreuder, wees in zijn openingswoord naar aanleiding van Zacharia 1 op het voorrecht dat in de grote stad Rotterdam 'nog een schooltje' bestaat, 'ogenschijnlijk onbetekenend, maar de Heere wil daar Zijn werk doen. Dat is niet onze verdienste, maar dat is omdat de Heere Jezus voor Zijn Kerk bidt en haar in stand houdt'.

Ds. Schreuder dankte de scheidende curator voor zijn voorzitterschap, 'een last die u op de schouders werd gelegd, maar die u met vreugde hebt gedragen. U besefte

dat het werk van het curatorium feilbaar is, maar u mocht onze tekorten en zorgen neerleggen voor de Heere'.

Ds. G.J.N. Moens zei in zijn toespraak tot ds. Van Ekeveld dat hij in de vele jaren van zijn ambtswerk niet alleen de gemeente van Zeist, maar ook het gehele kerkverband met zijn gaven had mogen dienen. Hij memoreerde zijn werk als preses van een reeks generale synodes en in vele deputaatschappen. Hij wees erop dat ds. Van Ekeveld het Woord had mogen brengen naar alle windstreken van de wereld en daar Gods werk ook mocht waarnemen. Als voorbeeld noemde ds. Moens dat ds. Van Ekeveld, na het bericht van het overlijden van een baptist uit Siberië die hij daar ooit ontmoette, had gezegd: 'Boris is Boven'.

Hij bedankte ds. Van Ekeveld voor zijn werk als curator, werk dat hij 'met ernst en soms ook met humor' had gedaan. Daarbij werd altijd opgemerkt hoezeer ds. Van Ekeveld er naar uitzag dat er nieuwe studenten konden worden aangenomen. 'Dat was uw diepe verlangens'.

Als blijk van waardering werd de scheidende curator een boekje overhandigd waarin de diverse aspecten van zijn werk in woord en beeld waren vastgelegd.

Ds. W. Silfhout overhandigde namens de Theologische School en het geheel van de gemeenten aan ds. P. Mulder een bundel artikelen die hij had geschreven op het gebied van het kerkrecht. Hij typeerde zijn broeder als een man die zich breed oriënteerde, die een warm hart had voor het onderwijs en die in bescheidenheid zijn werk had gedaan. 'Vaak zei u: Een dominee is ook maar een gewoon mens'.

Aan de hand van de geschiedenis van de wonderbare visvangst benoemde de nieuwe rector, ds. G. Clements, drie aspecten van het werk van ds. Mulder: Vissers moeten afsteken naar de diepte. 'U wees er steeds op dat elke gemeente, hoe verschillend ook, visgrond is'. De vissers werken samen. 'Steeds weer zei u: Het helpt niet als we de verschillen uitvergrooten'. Het vissen is een zwaar werk. 'Steeds besefte u dat er ook kwade vissen worden gevangen'.

Namens de docenten en de studenten kreeg ds. Mulder uit handen van ds. Clements een bundel met persoonlijke herinneringen, 'die niet voor de nieuwsgierige ogen van anderen is bestemd'. Wel kon hij zeggen dat de studenten zijn lessen zeer waardeerden, vooral de behandeling van de "Eigenschappen" van Comrie. 'Uw eigen zoon typeerde die lessen als vakoverstijgend'.

In zijn dankwoord zei ds. Van Ekeveld steeds de broederlijke sfeer en onderlinge verbondenheid in curatoriumvergaderingen te hebben gewaardeerd, 'ook als er eens verschil van opvatting was'. Daarvoor dankte hij zijn broeders. Terugziende moest hij zeggen dat de Heere hem al die jaren, ook toen er zorgen waren rond zijn gezondheid, had geholpen. 'Onze ziel mocht wel beven, was er Koning Jezus niet'. Ds. Mulder dankte naast de curatoren ook de (oud-)docenten en studenten. Eerlijk gaf hij toe 'zijn jongens' te zullen missen. In een kort woord tot zijn kinderen memoreerde hij hoe zijn vrouw en hun moeder met hem had meegeleefd in zijn werk op de school. Daarbij wees hij erop dat de Heere hem ook in de moeite en het verdriet geholpen en getroost had. 'Hem alleen de eer. Hij gaf kracht en moed en was tot hulp'.

Ds. A. Schot besloot de bijeenkomst, die werd gehouden in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Gouda.

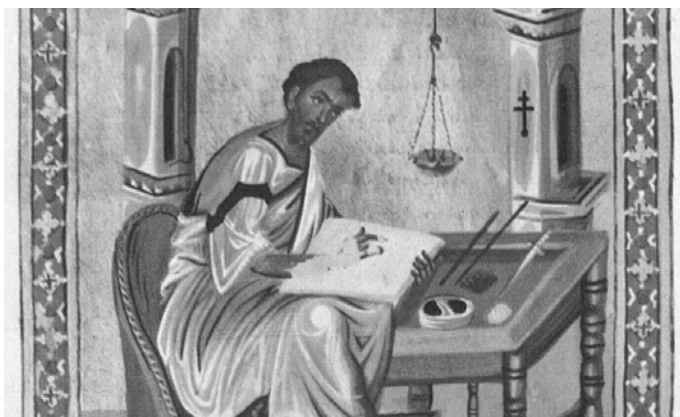

De goede schepping

De Apostolische Geloofsbelijdenis begint met 'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde'. De belijdenis van een goede schepping en een historische zondeval is een aangevochten belijdenis. Dat geldt voor de kerk van nu, maar zeker ook voor de Vroege Kerk.

J.N. Mouthaan,
Veenendaal

Marcion stelde
zelfs een eigen
Bijbel samen.

God nu goed zijn als Hij mensen heeft gemaakt die kunnen zondigen? Tertullianus wijst er in zijn bestrijding op dat het beeld van God, waarnaar de mens geschapen was, bestond uit een vrije wil ("Tegen Marcion", II.5). Hij bedoelde daarmee dat men niet aan God moet toeschrijven wat de schuld van de mens is. Een mens is verantwoordelijk voor zijn daden. 'Kan Hij geoordeeld worden de Auteur der zonde te zijn, Die blijkt haar te hebben verboden, ja zelfs veroordeeld heeft?' (Tegen "Marcion", II.9). Bij de kerkvaders is het argument van de vrije wil een steeds terugkerend element ter verdediging van de goede schepping. Soms leidt dit er wel toe dat ze onvoldoende het evenwicht bewaren tussen de oorspronkelijk goede schepping en de verwording door de zondeval. In de uitleg van Johannes 6:44 zegt Johannes Chrysostomus (ca. 345-407) dat wij heer en meester zijn over onze eigen wil en slechts behoefte hebben aan hulp ("Homilie XLVI op Johannes"). De meeste Griekse kerkvaders hebben het pelagianisme nooit echt gekend. Hoe onvoorzichtig ze soms ook spreken, dat kwam niet voort uit de wens om het pelagianisme aan te hangen, maar om de goedheid van de Schepper te verdedigen.

Wilde dieren

De goedheid van de schepping werd door de kerkvaders niet alleen betrokken op de mens, maar ook op dieren en planten. Vóór de zondeval waren zelfs de wilde dieren goed, ze deden de mens geen kwaad. Theophilus van Antiochië vergelijkt het met een huisheer en zijn personeel. 'Als de meester van het huis zelf terecht handelt, dan gedragen de bedienden zich noodgedwongen ook goed; maar als de meester zondigt, dan zondigen ook de bedienden met hem' ("Aan Autolykus", II.17). Zo ook is het met de mensen. Zolang zij gehoorzaam waren, waren de dieren dat ook. Volgens Basilius de Grote zijn ook planten die schadelijk zijn voor de mens, nuttig. 'Wat dan? Zullen wij het belijden van dankbaarheid voor de nuttige planten achterwege laten en de Schepper aanklagen vanwege dingen die voor ons schadelijk zijn? Zullen wij er dan niet aan denken, dat niet alles geschapen is met betrekking tot onze buiken? (...) Maar niets van deze dingen is tevergeefs, niets is nutteloos geschapen. Of ze dienen het vee als voedsel, of de geneeskunde heeft er een remedie in gevonden om verschillende kwalen te verlichten' ("Over het zesdagenwerk", V.4).

(wordt vervolgd)

In de tweede eeuw wordt de nog prille christelijke kerk opgeschrikt door een ernstige ketterij. Een zekere Marcion komt rond 139 in Rome aan. Hij sluit zich aan bij de christelijke kerk en als rijke koopman doneert hij aan de kerk een groot geldbedrag. Daarnaast begint hij ook een eigen theologie te ontwikkelen. De God en Vader van de Heere Jezus Christus is volgens hem een andere God dan de God van het Oude Testament. De God van het Oude Testament is een strenge, oordelende Schepper-God, maar de Vader van Jezus Christus is een liefdevolle, verlossende God.

De kerk in Rome kan zijn ketterij niet verdragen en excommuniceert hem rond het jaar 144. Dat betekent echter niet het einde van Marcions beweging. Hij stelt zelf een Bijbel samen waarin alleen, met allerlei aanpassingen, het evangelie van Lukas en tien brieven van Paulus zijn opgenomen. Daarnaast sticht hij overal eigen gemeenten. Zijn beweging blijft lange tijd een factor van betekenis. In de vierde eeuw merkt Epiphanius van Salamis op dat de marcionieten nog in grote getale te vinden zijn in Rome, Palestina, Arabië, Syrië, Cyprus,

Egypte en Perzië ("Panarion", 42.1.1). Marcions ideeën kwamen niet uit de lucht vallen. Al enige tijd was de gnostiek in de mode. Daarbij maakte men een scherpe scheiding tussen het geestelijke en het lichamelijke. Marcion gaf van deze gnostiek een christelijke bewerking. Later zouden ook de manicheeërs, die door Augustinus krachtig bestreden werden, in dit spoor verdergaan.

Marcions boodschap is wel omschreven als 'het evangelie van de vreemde God'. Tertullianus zegt over hem: 'Zo zijn bij Marcion alle dingen plotseling' ("Tegen Marcion", IV.11). De consequenties van Marcions theologie waren enorm. De kerkvaders hebben dit vanaf het begin opgemerkt en zijn leer tot ver na zijn dood veelvuldig bestreden. Wat stond er allemaal op het spel? De hele geloofsleer, maar vooral de goede schepping, de zondeval en het geloof in de opstanding der doden. In deze aflevering staan we stil bij de goede schepping.

Vrije wil

Marcion was vol kritiek op het handelen van God in het Oude Testament. Hoe kan

‘Gij zult ook een reukaltaar des reukwerks maken; van sittimhout zult gij het maken. Een el zal zijn lengte zijn en een el zijn breedte (vierkant zal het zijn), maar twee ellen deszelfs hoogte; uit hetzelfde zullen zijn hoornen zijn. En gij zult het met louter goud overtrekken, zijn dak en deszelfs wanden rondom, alsook zijn hoornen; en gij zult het een gouden krans rondom maken. Gij zult ook twee gouden ringen daaraan maken onder zijn krans; aan zijn twee zijden zult gij dezelve maken, aan zijn beide zijden; en zij zullen zijn tot plaatsen voor de handbomen, dat men het daarmede drage. De draagbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult ze met goud overtrekken. En gij zult het zetten vóór den voorhang die vóór de ark der getuigenis zijn zal; vóór het verzoendeksel, hetwelk zijn zal boven de getuigenis, waarheen Ik met u samenkomen zal’.

Éxodus 30:1-6

schap, de prediking en nodiging uit. Het liefdeswoord van Christus komt ook tot u. Hij heeft de kracht om u in te winnen en te overwinnen. Daar zien de hoornen op, die aan de vier hoeken van het reukaltaar zijn. Wat ligt daarin veel troost voor een Kerk, die in zichzelf zo krachteloos is. Soms worden ze aan alle zijden omringd door sterke vijanden. Soms zijn ze moedeloos en zien ze op hun onwaardigheid en bidde-loosheid. Dan opent de Heere de ogen voor Zijn kracht en Zijn overwinning. Als de Kerk daarop mag zien, dan is het: ‘Wat zal een nietig mens mij doen?’

Het gouden reukaltaar

Behalve de tafel der toonbroden en de gouden kandelaar staat ook het gouden reukaltaar in het heilige. Dit altaar is eenvoudig van vorm. Het is vierkant en ongeveer een meter hoog.

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Op de hoeken zijn hoornen gemaakt. Op de platte bovenkant, het dak, staat een gouden schaal, waarin door de priester reukwerk en vurige kolen gedaan worden. Ook dit reukaltaar van sittimhout is helemaal met goud overtrokken en blinkt aan alle kanten.

Waar wijst het reukaltaar op? In Lukas 1 lezen we over de priester Zacharias die het reukwerk moest offeren, terwijl het volk in de voorhof aan het bidden was. Dat gebed ging mét het reukwerk op voor het aangezicht van de Heere. Het gaat dus over de dienst der gebeden, over de voorbidding van Christus, de grote Hogepries-

ter, Die tegelijk ook Zelf het Reukaltaar is. De vierkante vorm maakt dat het altaar aan alle kanten gelijk is. Dat is tot troost van de Kerk, die niet zonder Voorbidder kan, hoe ze ook gesteld is. ‘Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in eeuwigheid’.

Uit alle windstreken

Dat het reukaltaar vierkant is, heeft nóg een betekenis. Het ziet erop dat God Zijn volk naar Zijn verkiezend welbehagen uit alle windstreken toebrengt. Om de voorbede van Christus gaat ook het werk van de zending door. Naar alle zijden van het reukaltaar gaat de roepstem, de Evangeliebood-

In het midden

Weet u dat ook de plaats van het reukaltaar betekenis heeft? De tafel der toonbroden en de gouden kandelaar staan aan de zijkanten van het heilige, maar het reukaltaar staat in het midden, vóór de voorhang en wel zo dat de priester eromheen kan lopen. Het ziet erop dat het gebed centraal moet staan. De Kerk ontvangt niet één geestelijke weldaad buiten de voorbidding van Christus. Probeert u nog steeds zelf met uw gebed God te bewegen? Dat reukwerk stinkt! Dat kan God niet behagen. Nee, u kunt niet buiten de tussentreding van de Middelaar. Het is alles om Jezus’ wil.

(wordt vervolgd)

Vragen

1. Wat houdt het in dat Christus én Voorbidder én het Reukofferaltaar is?
2. Het reukofferaltaar was vierkant. Wat heeft dat met Hebreeën 13 vers 8 te maken?
3. Ons reukwerk stinkt. Hoe komt dat? Wat is nodig?

Schepping en evolutie in één verhaal [1]

ds. J.M.D. de Heer,
Middelburg

Wat gebeurt er als de evolutietheorie wordt aanvaard en door deze bril de Bijbel wordt gelezen? Sinds kort kan iedereen kennismaken met een boek dat antwoord geeft op deze vraag. Het boek leest vlot, is op z'n tijd nog spannend ook. Maar de inhoud is onthutsend.

Ook in reformatorische kerken krijgen de wetenschappelijke inzichten over het ontstaan van de aarde voet aan de grond. In toenemende mate, als ik me niet vergis. Het boek "En de aarde bracht voort..." van dr. G. van den Brink is er een voorbeeld van. Volgens de Amsterdamse hoogleraar kunnen orthodox geloven en evolutie goed samengaan. Inmiddels heeft Van den Brink samen met de bekende Delftse hoogleraar C. Dekker en auteur Corien Oranje een soort vervolg geschreven, nu in de vorm van een vertelling. Het boek heet "Oer". De ondertitel presenteert het als "Het grote verhaal van nul tot nu". Met andere woorden, het vertelt in hoofdtekken de geschiedenis vanaf de zogeheten oerknal (zo'n veertien miljard jaar geleden volgens de theorie).

Grondig nagedacht

Over het boek is grondig nagedacht. Het drietal heeft er ruim twee jaar aan gewerkt, dat wil zeggen nagedacht, geschreven en bijgeschaafd. Het is een poging om al vertellend de evolutietheorie aanvaardbaar te maken. In een interview stelde Dekker zelfs dat een doel van het boek is

om het geloof van mensen te versterken. Veel jongeren komen immers in aanraking met een overmacht aan argumenten voor de evolutietheorie. Ondertussen horen ze in de kerk dat deze theorie strijdt met de Bijbel. En dan... Dan komen ze in de problemen. Geloof en wetenschap botsen op elkaar. Dat is niet nodig, vinden de auteurs. Je kunt de wetenschap aanvaarden én de Bijbel serieus nemen. Van Den Brink verwacht dat steeds meer christenen dat zullen doen. Dat het boek een succes is, blijkt uit de verkoopcijfers. Die zijn enorm. Negen drukken in enkele maanden tijd is voor een boek uit christelijke hoek uniek. Ook kerkelijk meelevende mensen lezen het boek en... raken er wellicht door overtuigd. De aanbevelingen van toonaangevende geleerden maken ook indruk. Al lezend kan de gedachte je bekruipen: Zou dit ook waar kunnen zijn? Juist daarom willen we wat uitvoeriger stilstaan bij dit boek.

Hoofdpersoon

Wat is de rode draad van het verhaal? Een proton, een minuscuul deeltje dat volgens de evolutietheorie vlak na de oerknal is

ontstaan, is de 'hoofdpersoon' in het boek. Hij heet Pro. Het neemt de lezer mee door de veertien miljard jaren van evolutie. Pro maakt de eerste turbulente tijd na de oerknal mee, met ontzaglijke ontladingen van energie en geweldige botsingen in de ruimte. Sterren worden geboren, maar doven ook weer uit. Met name de eerste hoofdstukken zijn best specialistisch en daardoor pittig om te begrijpen. Daar komt bij dat de relatie met de Bijbel niet duidelijk is, behalve dat de auteurs verschillende keren spreken over de Schepper. Uiteindelijk ontstaat de eerste cel en ontwikkelen zich levensvormen die steeds ingewikkelder worden. De eerste mensachtigen verschijnen. In hoofdstuk 8 komen we aan bij de paradijsgeschiedenis. In het boek gaat het dan niet over de eerste mensen, maar over twee mensen uit een bestaande groep die op een bijzondere manier door de Schepper worden aangesproken. Maar, zij zijn ongehoorzaam aan hun Schepper. De schepping lijkt terug te vallen in liefdeloosheid en wanorde.

Niet loslaten

Het boek vertelt verder dat God de schepping niet heeft losgelaten. We lezen over bekende personen als Abram, over Kanaän, David en Davids grote Zoon, de Heere Jezus. Twee hoofdstukken gaan over de verzoeking in de woestijn en de prediking van Christus. Dan volgt de vertelling van Zijn kruisiging, de opstanding en de verbreiding van het Evangelie. In het op één na laatste hoofdstuk discussiëren astronauten in een ruimtestation over geloof en wetenschap. Het slothoofdstuk geeft een soort terugblik en een vooruitblik op de 'nieuwe wereld' waar de Schepper voor zal zorgen. Hij laat Zijn schepping niet los. Er zal een tijd aanbreken, zo zegt het boek, 'van feest en avontuur. Van harmonie en liefde tussen de Schepper en zijn hele schepping. Ik denk dat dit alles gaat overtreffen, wat we in de afgelopen veertien miljard jaar hebben meegemaakt'. Het zou me niet verbazen als deze laatste zinnen een gevoel van vervreemding oproepen. Bij mij wel. Maar dat geldt voor veel meer in het boek. Wat moeten we ervan denken? Daarover gaat het volgende artikel.

N.a.v. Corien Oranje, Cees Dekker, Gijbert van den Brink, "Oer. Het grote verhaal van nul tot nu", uitg. Ark Media; 160 blz.; € 14,99.

Ook in reformatorische kerken krijgen de wetenschappelijke inzichten over het ontstaan van de aarde voet aan de grond.

(wordt vervolgd)

‘Niets verdiend en zoveel gekregen’

Gereformeerde Gemeente Tricht-Geldermalsen 175 jaar

Op zaterdag 12 september was het 175 jaar geleden dat onze gemeente (in Tricht) werd geïnstitueerd als Gereformeerde Gemeente onder het Kruis. Bij dit feit werd stilgestaan in de morgendienst van zondag 13 september.

Kerkenraad
Tricht-Geldermalsen

Onze predikant, ds. P. Mulder, bediende het Woord van God vanuit Genesis 28:19a: ‘En hij noemde den naam derzelve plaats Bethel’. Het thema van de preek was: ‘Genadewonderen te Bethel’, met als eerste gedachte: vanwege het heil Gods, als tweede: voor een vluchtende Jakob, en als derde: om steeds te gedenken.

Bij 175 jaar gedenken, mogen we wel opmerken dat de Heere de Getrouwe is geweest, al die jaren, ondanks zoveel zonde en gebrek van ambtsdragers en gemeenteleden. Niet vanwege mensen, maar vanwege het heil Gods is de gemeente gebleven. Dat is Gods wil geweest, vanwege Zijn Woord en genade. Sinds 2003 draagt ons kerkgebouw de naam ‘Bethelkerk’. Dat doet denken aan de plaats waar de Heere Jakob opzocht. Die plaats, waar hijervaarde: dit is een huis Gods. Dat mogen Gods kinderen door het geloof ervaren. En dat maakt klein en verwonderd. Want ze

zijn van zichzelf niet anders dan Jakob, die Ezau bedroog vanwege de eerstgeboortezegen.

Zijn bedrog herinnerde Jakob zich later als ‘een dag mijner benauwdheid’ (Gen. 35:3), toen hij moest vluchten. Wat een wonder wanneer God omziet naar vluchtende zondaren die benauwd zijn vanwege hun zonden. Aan hen openbaart Hij Zich om Christus’ wil als de God van Bethel in de nacht van hun verlorenheid. In de nood geeft Hij houvast aan Zijn belofte: ‘En zie, Ik ben met u’. Niets verdiend en zoveel gekregen.

Bethel werd een gedenksteen voor Jakob. De Heere herinnerde Jakob er later meermalen aan. Het is de plaats waar God gesproken heeft. Ook nu nog! Zo mag het weleens ervaren worden onder de bediening van het Heilig Avondmaal. De profeet Hosea zou later over Jakob schrijven: ‘Te Bethel vond Hij hem’ (12:5). Waar heeft de Heere u gevonden? Bethel, het is nog de plaats waar God zondaren in genade aanziet, om Christus’ wil.

Wat een wonder wanneer God omziet naar vluchtende zondaren die benauwd zijn vanwege hun zonden. Aan hen openbaart Hij Zich om Christus’ wil als de God van Bethel in de nacht van hun verlorenheid.

De blijde boodschap aan verloren zondaren

Ds. G.J. Baan 25 jaar predikant

Kerkenraad
Rotterdam-Zuidwijk

Op 20 september was het 25 jaar geleden dat onze geliefde predikant ds. G.J. Baan bevestigd werd in het ambt van predikant.

'En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in uw harten.'

In 1991 werd hij door het curatorium toegelaten tot de predikantenopleiding in Rotterdam. Na beroepbaar te zijn gesteld, werd hij op 26-jarige leeftijd in zijn eerste gemeente Lisse bevestigd door ds. L. Blok. Hij deed zijn intrede met de tekst uit 2 Petrus 1:19: 'En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uw harten.'

Na Lisse volgde ds. Baan de roep op om zendingspredikant te worden in Papoea

(Indonesië), met als speciale taak de toerusting van predikanten tot dat ambt. In 2006 keerde hij terug naar Nederland en nam hij een beroep aan van de gemeente Kapelle-Biezeling. Daarna diende hij nog de gemeenten van Kalamazoo (VS) en Vlissingen.

Jozua

In 2018 zond de Heere hem naar Rotterdam om de Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-Zuidwijk te gaan dienen, een gemeente die op dat moment 24 jaar vacant was geweest.

'Heb Ik het u niet bevolen? Wees sterk en heb goeden moed, verschrik niet en ontzet u niet; want de HEERE uw God is met u alom waar gij heengaat' (Joz. 1:9) Want Ik ben met u'. Met deze woorden werd ds. Baan bemoedigd om het beroep naar onze gemeente aan te nemen. Hij deed, na bevestigd te zijn door ds. H. Brons, intrede met de tekst uit 1 Timotheüs 1:1b: '...en van den Heere Jezus Christus, Die onze Hoop is.'

Deze tekst is kenmerkend voor zijn prediking, waarvan de inhoud is: 'Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd (1 Kor 2:2). Gebaseerd op een grondige exegetische wil ds. Baan als een vriend van de Bruidegom er in de prediking dringend op wijzen dat de zaligheid alleen in deze gekruisigde Zaligmaker te vinden is. Deze blijde boodschap aan verloren zondaren preken is zijn liefste werk.

Onderwijs en toerusting

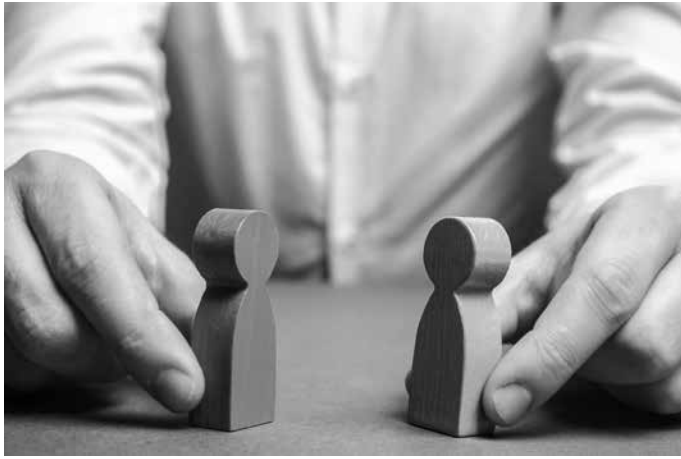
Naast zijn grote liefde voor het orgel is ds. Baan in zijn element in het geven van onderwijs. Dat betreft het catechetisch onderwijs aan catechisanten en studenten in de gemeente, het lesgeven aan de CGO-E opleiding en de B-cursus, en het toerusten van voorgangers in India en China.

We wensen onze predikant van harte toe dat hij nog lang in dienst van zijn Meester met zegen werkzaam mag zijn tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk!

Op nadrukkelijk verzoek van ds. Baan zal er geen jubileumdienst of -preek worden gehouden.

Als je er samen niet uit komt

E. J. Verbruggen
psychosociaal
hulpverlener, media-
tor De Vluchtheuvel

Soms lijkt de wereld wel in brand te staan. In het groot, denk aan verwoestende oorlogen of spanningen op mondiaal niveau. Maar ook in het klein: in gezinnen, binnen families, of op de werkvloer. Na de zondeval is het niet meer vanzelfsprekend dat mensen in harmonie met elkaar leven.

Conflicten gaan ook aan de kerk niet voorbij. In sommige gemeenten is grote onrust vanwege conflicten die er spelen. Binnen een kerkenraad kan een verschil van mening zijn dat moeilijk te overbruggen is. Sommige gezinnen worden hevig verscheurd door heftige ruzies of door 'koude oorlog'. Een kwestie die binnen de familiekring speelt, kan hevige onrust teweegbrengen in de gemeente.

Conflicten zijn van alle tijden. Waar mensen samenleven, zijn nu eenmaal meningen en belangen die botsen. Dat hoeft niet altijd problematisch te zijn. Een conflict is ook een kans om elkaar beter te begrijpen, om nader tot elkaar te komen. Zonder wrijving geen glans. Tegelijk kan een verschil van mening ook uitlopen op een heel vervelende conflictsituatie. Dat kost veel negatieve energie, en de vruchten zijn boosheid, bitterheid, onbegrip en verwijdering. Het kan de onderlinge verhoudingen verbitteren en goede samenwerking onmogelijk maken. De vorst der duisternis gebruikt conflicten om verdeeldheid en verwarring te brengen. Dat is zelfs zijn naam: diabolos, scheidingsmaker.

Bemiddelaar

Wie in een conflictsituatie belandt, kan veel baat hebben bij een goede bemiddelaar. De partijen in een conflict zijn er emotioneel bij betrokken. Men voelt zich in een conflict onbegrepen, niet gehoord. De tegengestelde standpunten verdiepen zich, en de creativiteit om tot een oplossing te komen vermindert. De partijen hebben belang bij de uitkomst van het conflict. Een bemiddelaar bevindt zich in een andere positie. Hij (of zij) is onafhankelijk en onpartijdig. Zo'n bemiddelaar heeft grote waarde om uit een conflictsituatie te komen.

In de praktijk van het werk bij De Vluchtheuvel komen we veel conflicten tegen en kennen we de grote (relationele) schade van conflicten. Meestal gaat dat om conflicten binnen gezinnen, huwelijken of families. Maar ook wordt De Vluchtheuvel ingeschakeld bij conflicten in een kerkelijke gemeente of op de werkvloer.

De Vluchtheuvel heeft enkele medewerkers die, naast hun opleiding als psychosociaal hulpverlener, ook een opleiding tot mediator hebben gevolgd. De Vluchtheuvel richt zich daarbij met name op familie-

mediation en mediation binnen kerkelijke gemeenten.

Dom, lui en dakloos

Een goede mediator helpt de conflictpartijen om tot elkaar te komen. De mediator is daarbij vooral de procesbegeleider die de partijen helpt om duidelijk te maken waar het hun echt om gaat. Dr. S.D. Post schrijft in zijn boek "Beter bemiddelen" (een aanrader!) dat een goede bemiddelaar 'dom, lui en dakloos' is. Dit handige ezelsbruggetje geeft treffend weer wat een goede bemiddelaar doet. Hij vult niet te snel in waar het om gaat, maar stelt veel vragen en helpt de partijen om daarmee helder te verwoorden waarin ze zich geraakt voelen en waar het hun om gaat. Hij draagt niet allerlei oplossingen aan, maar helpt de partijen om samen na te denken over de mogelijke oplossingen.

De mediator is en blijft ook neutraal en laat zich niet meeslepen in de zienswijze van een van de partijen. Ook in de kerk is veel behoefte aan goede bemiddelaars. Onze ervaring is dat partijen vaak te lang wachten om hulp te vragen in een conflict-situatie. Daardoor verharderen de standpunten en groeit de verwijdering. Het getuigt van wijsheid om op tijd (externe) hulp te vragen, ook in een conflictsituatie. De Vluchtheuvel wil door het aanbieden van mediation dienstbaar zijn aan de kerkelijke achterban waarbinnen wij ons werk doen.

Getuigenis

De Bijbel waarschuwt ernstig tegen het grote gevaar van conflicten. Tegelijk valt op dat Gods Woord ook realistisch is. Eerlijk wordt verteld over de conflicten die ook voorkwamen tussen de gelovigen in de Bijbel. We lezen over Paulus en Barnabas, wier wegen uiteengingen. We lezen over de onenigheid binnen de kring van de discipelen. Paulus schrijft aan de Efeziërs: 'Wordt toornig en zondigt niet, de zonde ga niet onder over uw toornigheid'.

Wat zou het goed zijn als we er juist binnen de kerk in slagen om conflicten op een broederlijke en zusterlijke wijze op te lossen. Dat zou een goed getuigenis zijn naar de wereld om ons heen en het zou binnen de kerk veel verdeeldheid en verwarring kunnen voorkomen. Een goede bemiddelaar is daarbij een 'vredestichter' die groot nut kan hebben.

Reacties aan:
gjverbruggen@stichtingdevluchtheuvel.nl
tel. 0113-213098

Sneek

‘Vindt u ook dat de prediking moet zijn naar Schrift en Belijdenis?’ Via een advertentie zocht J. van Wageningen gelijkgezinden in Sneek. Die vond hij uiteindelijk langs een andere weg. Ze vormden in 1969 een afdeling van de Gereformeerde Gemeente in Oudemirdum.

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

‘Een dijk van een baan’ had hij in Sneek gevonden, zegt Van Wageningen, die nu 83 is en al dertig jaar in Ede woont. In het kerkelijk leven in de Friese stad was hij echter teleurgesteld. In zijn geboorteplaats Delft had hij in de gereformeerde bondsgemeente onder het gehoor van ds. L. Vroegindewij gezeten. Na zijn huwelijk was Van Wageningen er nog vier jaar gebleven. In 1962 trok hij naar Rijswijk, bij Den Haag. In 1966 naar Sneek, waar hij in de touwfabriek van Lankhorst verantwoordelijk was voor nieuwe ontwikkelingen. ‘Dat ik in de Hervormde Kerk in Sneek niet moest zijn, wist ik. De prediking in de Christelijke Gereformeerde Kerk viel echter ook tegen. Voortaan reden we naar de Hervormde Kerk in IJsselmuiden. Koffie en boterhammetjes mee, en na de tweede dienst terug naar huis. Dat was enkele reis een uur. Het werd moeilijker toen in 1968 de oudste van onze drie zoons werd geboren. Soms sprak ik over de situatie met een oom van mijn vrouw, ouderling K. Haijes van de Gereformeerde Gemeente in Leiden. Iemand in Wommels, dertien kilometer bij Sneek vandaan, zei over het

Ouderling T.A. Cornet en zijn vrouw.

kerkelijk leven tegen me: Jongen, je zit in de woestijn. Ik zei: Dat zitten we van nature allemaal! In april 1968 adverteerde Van Wageningen in het Gereformeerd Weekblad: ‘Woont u in Sneek of directe omgeving en vindt u de prediking zoals deze op het moment in de Hervormde Kerk te Sneek is, vervlakt en weinig aansprekend? Vindt u ook dat deze moet zijn naar Schrift en Belijdenis? Wij willen komen tot een georganiseerder verband, het oprichten van b.v. een afdeling van de Gereformeerde Bond, die dan als afdeling een gesprek kan beginnen met de centrale kerkeraad van Sneek. Denkt u er ook zo over, wilt u dan liefst spoedig contact met mij opnemen?’

Naar Oudemirdum

Er kwam één reactie, en die stelde teleur. Van Wageningen ging nu in de Gerefor-

meerde Gemeente van Oudemirdum kerken. Dat was dichterbij, maar nog wel bijna dertig kilometer bij Sneek vandaan. ‘Nadat ik lid werd, raakte ik met een van de ouderlingen in gesprek. Hij zei: Je moet eens komen praten; ik geloof dat we van dezelfde orde zijn.’

Op zijn werk liet Van Wageningen monteur Lolke Venema een klusje doen. ‘Dat lukte niet goed, dus ik hielp hem. Ik zei dat ik hem weleens in de Christelijke Gereformeerde Kerk had gezien. Hij gaf aan dat hij het daar ook niet kon vinden, en dat zijn vrouw uit de Gereformeerde Gemeenten afkomstig was. Ik bood aan dat hij met zijn gezin kon meerijden naar Oudemirdum. Ik had de auto opeens vol!’

Overleg met Oudemirdum

Er bleken in Sneek nog meer gelijkgezinden te zijn. Op 19 april 1968 sprak de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk erover: ‘Voorts stelt skriba voor om binnenkort een gesprek als kerkeraad te voeren met ds. Mouw en diens kerkeraad over de huidige situatie t.a.v. leden van onze gemeente, die contact zoeken met de Gereformeerde Gemeente te Oudemirdum. Skriba acht het juist en eerlijk om hierover van gedachten te wisselen, omdat anders onze Chr. Ger. Kerk in een ongunstig daglicht wordt geplaatst. Hierover worden nog geen beslissingen genomen.’

Op 21 maart 1969 legde diaken M. den Boer zijn ambt neer en op 19 juni notuleerde de scriba: ‘In een gezamenlijk schrijven onttrekken zich aan de gemeenschap onzer kerken de volgende brs. en zrs. die overgaan naar de Gereformeerde Gemeente te Oudemirdum:

Br. en zr. J. Smit.

Br. en zr. M. den Boer met 4 gedoopte kinderen.

Br. en zr. (T.)A. Cornet met 2 gedoopte kinderen.

Br. en zr. L. Venema hadden reeds veel eerder bedankt, maar gaven nu te kennen dat zij zijn overgegaan naar de Ger. Gemeente te Oudemirdum.

Besloten wordt dat de afschriften van de attestaties zullen worden afgegeven aan de brs. en zrs., teneinde dan tevens persoonlijk afscheid te nemen. Tevens zal zondag 22 juni afkondiging vanaf de kansel plaatsvinden!

T.A. Cornet was ouderling geweest tot zijn verplichte periodiek aftreden in januari 1968.

(wordt vervolgd)

Ouderling J. van Wageningen en zijn gezin, een half jaar na het vertrek uit Sneek.

Boekennieuws

"Die heil doet horen",
ds. A.M. den Boer;
uitg. De Schatkamer,
104 blz., € 12,90.

Die heil doet horen

Zeven gemeenten heeft ds. A.M. den Boer (1929-2004) gediend, in drie verschillende landen in twee werelddelen. Maar de boodschap die hij in al deze gemeenten gebracht heeft, was telkens dezelfde. Namelijk die van zonde en genade, van dood en leven, van een rijke Christus voor een arme zondaar en hoe die in het leven van Gods volk samenkomen.

Dit boek bevat zes preken. Ze zijn eenvoudig, bevindelijk en separerend. Jong en oud worden aangesproken. Eerlijk wordt met de zielen omgegaan, niet alleen die van de onbekeerden en huichelaars, maar ook van Gods kinderen. Er zou veel te citeren zijn, maar het is beter om dit boekje zelf ter hand nemen. Dan zult u dat onderwijs wel tegenkomen.

De laatste preek in dit boek is treffend actueel in deze tijd van coronacrisis. Er wordt op dit moment nogal eens gesproken over het teken van het beest en het getal 666. Wijlen onze broeder zag in dit teken terecht een ernstige waarschuwing, maar ook een troost voor Gods Kerk. 'Want de zes komt nooit tot de zeven, het getal van God... Hoe machtig de antichrist zal worden, hij zal nooit in staat zijn om gelijk aan God te worden. Hij kan niet scheppen.

Hij kan niet herscheppen. Hij kan niet het leven in waarheid geven. Te midden van al de verschrikkingen is er een volk van zeven. Hun oorsprong ligt in God. Want zij komen voort uit het eeuwig welbehagen des Vaders. Hun namen zijn geschreven in het boek des Lams. En het is door Gods genade dat zij het niet meer kunnen houden in het getal van zes. Ze kunnen het niet meer houden in hetgeen de aarde hen komt te bieden'.

Deze preken lenen zich uitstekend voor de leesdiensten en voor persoonlijk gebruik. De bevindelijke waarheid die we in het boekje kunnen lezen, is van onschatbare waarde.

ds. E. Hakvoort, Norwich

"Het ware geloof",
Aurelius Augustinus
(vertaald door
Vincent Hunink en
ingeleid door Paul
van Geest); uitg.
Brevier; 198 blz.,
€ 19,90.

Het ware geloof

"Het ware geloof" is een essay dat Augustinus vrij kort na zijn bekering geschreven heeft als vervulling van een belofte aan zijn goede vriend Romanianus. Het ware geloof is de enige weg naar het goede en gelukkige leven, aldus Augustinus. Dat geloof vereert God en erkent Hem als de Schepper en Onderhouder van alle dingen.

Allereerst laat Augustinus zien dat de ene God de orde in de schepping geeft. Vervolgens betoogt hij dat God het Leven, het Zijn en de Waarheid in Zichzelf is. Tenslotte geeft hij aan dat God het 'doel' is waar alles naar moet streven. Op de achtergrond is met name Romeinen 1 aanwezig: de mens vereert het schepsel in plaats van de Schepper (Rom. 1:25). Waar God alles doet om de verloren zondaar terug te winnen, volgt de mens zijn eigen begeerten en zijn eigen oordeelsvermogen.

Augustinus' neoplatonische vorming is goed merkbaar en stempelt in dit vroege werk zijn interpretatie van het christendom nadrukkelijk. Later neemt hij meer afstand van het neoplatonisme en wordt zijn denken vooral door de Schrift bepaald.

In kort bestek biedt Augustinus veel denkstof. Twee voorbeelden: Als het gaat om het kenmerk van het ware geloof wijst hij op het onderscheid tussen wat de aanhangers publiek en privé doen.

Is wat wij uiterlijk (in de kerk) belijden hetzelfde als wat innerlijk (in ons leven) zichtbaar wordt? Als het gaat om ketters wijst hij erop dat deze niet in de eerste plaats bestreden moeten worden, maar dat ze gebruikt moeten worden om het ware geloof te onderstrepen om zo waakzamer en voorzichtiger te worden.

Mooi is de toegankelijke beeldspraak in dit niet al te eenvoudige essay. De mens is door de zondeval als een wagenmenger, die een goede wagen en goede paarden in een crash doet belanden en de schuld bij de wagen en de paarden zoekt.

Voor de geïnteresseerde is "Het ware geloof" een goede kennismaking met de vroege Augustinus. In dit essay komen veel noties uit zijn latere werk al beknopt naar voren.

H.R. Keurhorst, Veenendaal

Kerknieuws

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Benthuisen,
ds. A.T. Huijser te Sliedrecht;
Te Den Haag-Scheveningen
en Ridderkerk-Slikkerveer,
ds. H. Brons te Vlaardingen;
Te Middelburg-Zuid,
ds. H. van der Heiden te Wageningen;
Te Moerkapelle,
ds. W. Visscher te Amersfoort;
Te 's-Gravenpolder,
ds. S. Maljaars te Meliskerke;
Te Stolwijk,
ds. G. van Manen te Elspeet;
Te Waardenburg,
ds. C. van Krimpen te Yerseke.

Bedankt:

Voor Sioux Center (Iowa, VS),
ds. H. Hofman te Kalamazoo (Michigan, VS)

PASTORIEZORGEN

Op verzoek van de familie Van Gelder een verdrietige, korte mededeling. Hun man en vader, onze geliefde broeder **ds. M.J. van Gelder** (81) moest op 14 september worden opgenomen in Zorgcentrum de Wittenberg in Haaften. De zorg thuis werd te intensief voor zijn vrouw. Voor alle betrokkenen is dit een zeer moeilijke weg. De Heere moge in achterblijven en gaan Zijn zorg over hen uitbreiden. Hij vertrooste zoals Jesaja 43 vers 2 het onder woorden brengt: 'Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn... want Ik ben de HEERE uw God, de Heilige Israëls, uw Heiland'.
Zijn nieuwe adres is:
Zorgcentrum De Wittenberg, afdeling de Krieken, kamer 210, Bernhardstraat 4
4175 EE Haaften.
v. A.

LAATSTE KERKDIENTST HOOGVLIET

Op zaterdag 12 september vond de laatste kerkdienst plaats in de Bethlehemkerk te Hoogvliet. De gemeente ontstond in 1963. Eerst kwam ze samen in een zaaltje van de Hervormde Kerk. Na drie jaar betrof de gemeente een noodgebouw, om vervolgens in 1972 te verhuizen naar de Bethlehemkerk. De gemeente, die begon als een klein stekje, mocht uitgroeien tot een bloeiende gemeente. Het afgelopen decennium zag de kerkenraad met leedwezen het aantal leden steeds

verder afnemen, deels omdat de reformatorische ds. Jac. Koelmanschool haar deuren sloot. Hoewel er op deze dag van afscheid verdriet en weemoed is, mag ook opgemerkt worden dat de Heere de afgelopen 57 jaar veel gegeven heeft.

Ds. H. Brons, consulent van de gemeente, blikte terug op de betekenis van de naam van de kerk, Bethlehemkerk: 'Huis van brood'. 'De Heere gaf op deze plaats levend Brood uit de hemel'.

Ds. Brons bediende het Woord uit Hebreeën 13:8: 'Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid'. Het thema van de preek was 'De Koning leeft'. Achtereenvolgens werd stilgestaan bij: dat Hij leeft van oude tijden af, dat Hij nu leeft, en dat Hij eeuwig leeft. De Heere heeft Zijn liefdespijlen in harten van zondaars afgevuurd. Dat heeft tot vrucht mogen zijn. Er zijn mensen die kunnen getuigen hoe het voelt wanneer zo'n pijl binnendringt in het hart. Zo'n pijl legt ons hart open voor God. Dat is een wonder van genade. Het teksthoofdstuk stelt voorgangers als voorbeeld: zie op de uitkomst hunner wandel en volg hun geloof na. Dat geldt ook voor ambtsdragers uit Hoogvliet. Dat is geen eigen prestatie, maar alleen Gods werk. De brief aan de Hebreeën is voor de ontvangers tot grote troost geweest. Ze vormden een minderheid in de samenleving en werden door christenen uit de heidenen niet altijd begrepen. Nu wijst Gods Woord hen hier op de levende Koning. Die Koning leeft ook nu. Ook in Hoogvliet kunnen we ons alleen voelen in een massa die anders denkt. De Heere Jezus weet wat het is om buiten de legerplaats verdrukt te zijn geweest. Laten we dan uitgaan achter de Heere Jezus aan, Zijn smaadheid dragende. Die smaadheid wordt iets heel persoonlijks wanneer we door genade zien dat onze zonden er de oorzaak van zijn. Alle tijd die nog komt, blijft de Heere Dezelfde, al vallen er kerkgebouwen weg. In het laatste gedeelte van het tekstvers verschuift de aandacht naar wie Christus als Middelaar is. Als Koning bedient Hij uit Zijn priesterschap. Hij staat in voor Zijn Kerk. De kanselbijbel, die straks gesloten wordt, zal vanaf morgen geopend op de kansel in Spijkenisse liggen. De Bethlehemkerk van Hoogvliet gaat over in de Bethelkerk van Spijkenisse. Dat is een grote verandering

voor de leden. De persoonlijke vraag is: bent u in de afgelopen 57 jaar veranderd, of bent u dezelfde gebleven? Wanneer u ten goede bent veranderd, heeft u toekomst en wacht er eeuwige rijkdom.

Na de dienst sprak ouderling Kok de dominee en de gemeente toe, waarna ds. Brons de kerkenraad toesprak. Vervolgens sloot de dominee onder het zingen van Psalm 119:45 de kanselbijbel, waarna hij voor de laatste keer Gods zegen over de gemeente van Hoogvliet uitsprak.

Kerkenraad Hoogvliet

BIJZONDERE NODEN OP LESBOS

Twee weken geleden werden we opgeschrikt door de brand op Lesbos. Sinds begin deze maand de eerste corona-besmettingen werden vastgesteld, nam de onrust onder de inwoners van kamp Moria toe. De leefomstandigheden van de 12.000 vluchtelingen waren al slecht en door de corona-uitbraak kwam dit tot een uitbarsting. Grote delen van het kamp gingen in vlammen op. De verwoesting is enorm en de verslagenheid groot. Veel mensen op Lesbos zijn voor de tweede keer alles kwijtgeraakt. Het is een wonder dat er niemand bij de brand is omgekomen. Bijzondere Noden werkt in kamp Moria al langere tijd samen met stichting EuroRelief om vluchtelingen te voorzien van goed onderdak en eerste levensbehoeften. Samen met de vluchtelingenorganisatie van de VN wordt er door onze partner ook nu alles aan gedaan om de getroffen te voorzien van wat zij het meest nodig hebben. Zo wordt er gezorgd voor water, voedsel, dekens, hygiëneartikelen en luiers. Hoewel de medewerkers van EuroRelief in het kamp niet mogen evangeliseren, kunnen ze door deze praktische hulpverlening toch een christelijk getuigenis laten klinken.

Wilt u de vluchtelingen en hulpverleners bedenken in uw gebed? Voor meer informatie over het werk van Bijzondere Noden op Lesbos verwijzen wij u graag naar onze website.

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 128, gemeente Alblasserdam
Scriba is nu: M.J. van Hoepen, Vijverhof 29,
2951 CN Alblasserdam; tel. 078-6930628;
e-mailadres blijft:
scriba@gergemalbllasserdam.nl

Berichten

ZENDINGSMIDDAG NUNSPEET

Op zaterdag 26 september (14.30 uur) wordt in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Nunspeet een zendingmiddag gehouden. Sprekers zijn: student J. Beens en ds. A. Schot. M. Vos vertelt een zendingsverhaal. De middag is helaas niet fysiek te bezoeken, maar kunt u volgen via: www.gergemnunspeet.nl

LEERGANG PURITANISME EN PRAKTISCHE VROOMHEID

Wilt u zich verdiepen in puriteinen en piëtisten? In Gouda start op 5 november de leergang 'Puritanisme en Praktische vroom-

heid'. In zes avonden wordt ingegaan op het leven en werk van een puritein of piëtist. De leergang is een vervolg op de leergang 'Puriteinen, toen en nu' van 2019-2020, maar kan afzonderlijk gevolgd worden. Sprekers: prof. dr. A. Baars, ds. J.J. van Ekeveld, ds. W. Harinck, J.H. Mauritz, dr. W. Fieret en ds. W. Visscher. Meer informatie en inschrijven: www.cgo.nu/toerusting

AANVULLING GESLAAGDEN CGO

In Gouda heeft mw. E.H. van Tilborgh (Sprang-Capelle) de B-cursus afgerond.

LEZING PSYCHISCHE NOOD

Op 29 oktober (20.00 uur) wordt in de Geref. Gemeente te Goes (ingang Graaf Adolphstraat) een lezing gehouden over 'de impact van psychische nood'. De avond wordt verzorgd door een voorlichter en een erva-

ringsdeskundige van de Oase in Ouddorp. Opgave verplicht: regiozeeland@eenhandreiking.nl

LOTGENOTENCONTACT AUTISME IN RELATIE

Helpende Handen biedt onder de noemer 'Lotgenotencontact' de mogelijkheid om ervaringen uit te wisselen met mensen in een vergelijkbare situatie. In de regio Geldermalsen is een huiskamergroep voor vrouwen die getrouwd zijn met een man met (een vermoeden van) autisme. In deze groep is ruimte voor nieuwe deelnemers. Behoort u tot deze doelgroep en heeft u behoefte aan onderling contact, dan bent u van harte welkom. Voor opgave of meer informatie kunt u contact opnemen met mevr. R.J. Tijssen-van Zetten, vrijwilliger van de contactgroep autisme: tel. 0488-440021, of partners-autisme@helpendehanden.nl

Kerkdiensten

Deze kerkdiensten zijn fysiek alleen toegankelijk voor eigen gemeenteleden onder de geldende maatregelen

ZONDAG 27 SEPTEMBER 2020

Aalst 9.00 uur ds. J. Schipper; Alblasserdam 9.30 en 14.00 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 18.30 uur stud. J. Beens; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur (openb. bel.) ds. R.A.M. Visser; Arnhem 18.30 uur ds. A. Schreuder; Barendrecht 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Beekbergen (in Dorpskerk) 11.30 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 uur ds. M.H. Schot; Berkenwoude 14.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 16.30 uur (H.A.) ds. C.G. Vreugdenhil; Boskoop 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds. W. Silfhout en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 19.00 uur ds. A. Verschuure; Den Helder 18.00 uur ds. P. Mulder; Deventer 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Dinteloord 14.30 uur ds. W. Silfhout; Dirksland 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 9.30 en 12.30 uur ds. W.A. Zondag; Drachten 9.30 en 19.00 uur stud. L. van der Kuijl; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Emmeloord 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Enkhuisen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 en 15.00 uur ds. P.D. den Haan; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse;

Genemuiden 9.30 en 15.00 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Goudswaard 10.00 en 18.00 uur stud. M. Boersma; 's-Gravenpolder 18.00 uur ds. C. Harinck; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. G. Clements; Groningen 16.00 uur stud. L. van der Kuijl; Haamstede 15.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Hendrik-Ido-Ambacht 15.30 en 18.30 uur ds. M.H. Schot; Herkingen 14.30 uur ds. A.P. Baaijens; Hilversum 18.30 uur ds. W. Mouw; Hoedekenskerke 17.00 uur (H.D.) ds. S. Maljaars; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur stud. J. Beens; Hoogeveen 15.30 uur ds. A. Schot; Houten 10.00 uur ds. J.J. van Ekeveld en 19.00 uur ds. G.J. Baan; Kampen 9.30 uur ds. D.W. Tuinier en 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Kamperland 14.30 uur ds. H.J. Agteresch; Kapelle-Biezeling 15.00 uur ds. D. de Wit; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. A.T. Huijser; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 10.00 en 16.00 uur ds. M. Karens; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. P.C. Vlot; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Leiderdorp 18.00 uur ds. W. Silfhout; Lelystad 9.30 uur ds. J. van Rijswijk en 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 17.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Marknesse 9.30 en 15.30 uur ds. B.J. van Boven; Meeuwen 18.00 uur ds. J. Schipper; Melissant 15.00 uur ds. G.J.N. Moens; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 10.00 en 15.30 uur ds. W. Mouw; Moerkapelle 18.30 uur ds. J.

IJsselstein; Naaldwijk 18.30 uur ds. G. Clements; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 9.30 (H.D.) en 14.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. W. Visscher; Nieuwerkerk 15.00 uur ds. M. Blok; Nieuwe-Tonge 14.30 uur stud. M. Boersma; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 14.30 uur ds. S. Maljaars; Ooltgensplaat 9.30 uur ds. A.P. Baaijens; Oostburg 10.00 uur ds. S. Maljaars; Oosterend 10.00 en 16.30 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 10.00 en 18.30 uur stud. M.G. van Middendorp; Oostkapelle 9.30 uur ds. H.J. Agteresch; Opperdoes 15.30 uur ds. P. Mulder; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Oude-Tonge 18.00 uur stud. P.J. de Raaf; Poederloijen 14.30 uur ds. E. Bakker; Poortugaal 19.00 uur ds. H. Brons; Poortvliet 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Puttershoek 16.30 uur ds. J. Driessen; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. J. Driessen; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. G.J. Baan; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. L. Blok; Sint Annaland 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Sint Philipsland 9.30 en 15.00 uur stud. P.J. de Raaf; Soest 15.30 uur ds. G. van Manen; Sprang-Capelle 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Tholen 14.30 uur ds. H.A. van Zetten en 18.30 uur (H.D.) ds. H.J. Agteresch; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 14.30 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; Utrecht

10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 10.00 uur ds. C. Harinck en 18.30 uur ds. J.B. Zippro; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Westzaan 19.15 uur ds. W. Harinck; Wierden 14.00 en 18.30 uur ds. J.W. Verweij; Woerden 10.00 uur ds. J. IJsselstein en 16.30 uur ds. W.A. Zondag; Yerseke 9.30 (openb. bel.) en 18.00 uur (H.D.) ds. C. van Krimpen; Zeist 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Zoetermeer 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. A. Schot.

DINSDAG 29 SEPTEMBER 2020

Amersfoort 19.30 uur (voor de zending) ds. M. Joosse; Amsterdam 19.30 uur ds. G. Pater; Bodegraven 14.00 uur (huw.bev.) ds. W.A. Zondag; Moerkapelle 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Oosterland 19.30 uur ds. C. Hogchem; Poortugaal 19.30 uur (openb. bel.) ds. A. Verschuure; Tholen 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Uddel 19.30 uur (H.D.) ds. G. van Manen.

WOENSDAG 30 SEPTEMBER 2020

Aagtekerke 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Barneveld-Centrum 13.30 uur (huw.bev.) ds. E.J. Boudewijn;

Benthuizen 19.30 uur (voor de zending) ds. J.M.D. de Heer; Den Helder 19.30 uur ds. A. Verschuure; Genemuiden 19.30 uur (bidstond) ds. A. Schreuder; 's-Gravenpolder 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur (openb. bel.) ds. W.J. Karels; Herkingen 19.30 uur ds. P. Mulder; Hilversum 19.45 uur ds. F. Mulder; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. C. van Krimpen; Leiderdorp 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Lisse 19.45 uur ds. J. Schipper; Nisse 19.30 uur ds. E. Bakker; Oostvoorne 19.30 uur ds. S. Maljaars; Oude-Tonge 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Poederloijen 19.30 uur ds. G. Pater; Rhenen 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. C. van Ruitenburger; Rijssen-West 19.30 uur ds. P.D. den Haan; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur stud. P.J. de Raaf; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. C. Sonneveld; Sint Annaland 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Waardenburg 19.30 uur ds. D. de Wit; Woerden 19.30 uur ds. M. Karens; Zwolle 19.30 uur ds. G. Beens.

DONDERDAG 1 OKTOBER 2020

Barneveld-Centrum 14.00 uur (huw.bev.) ds. E.J. Boudewijn; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. A. Verschuure; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. C. van Ruitenburger; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Spijkenisse 19.45 uur ds. P. Mulder; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. E. Bakker; Stolwijk 19.30 uur ds. A. Schot; Woerden 15.00 uur (huw.bev.) ds. W.A. Zondag.

VRIJDAG 2 OKTOBER 2020

Borssele 14.15 uur (huw.bev.) ds. D. de Wit; Den Helder 15.30 uur ds. G. Heijkamp; Ede 14.30 uur (huw.bev.) ds. M. Joosse; Kampen 15.00 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier; Rijssen-Zuid 15.15 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse; Yerseke 14.00 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen.

ZATERDAG 3 OKTOBER 2020

Woerden 15.00 uur (dovendienst) ds. W. Harinck.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 27 SEPTEMBER 2020

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. J. Krijgsman en 16.00 uur evang. M. Vos; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

BETALING ABONNEMENTSGELD PERIODE 1 OKTOBER 2020 T/M 31 MAART 2021

Bij deze Saambinder ontvangt u de factuur voor de betaling van het abonnementsgeld voor de periode van 1 oktober 2020 t/m 31 maart 2021.

Wij vragen u vriendelijk de betalingstermijn van 30 dagen in acht te willen nemen. De opvolging en het extra aanmanen van achterstallige betalingen is erg arbeidsintensief, leidt tot extra administratiekosten en zorgt bovendien voor een lagere afdracht aan Emerituskas. Wanneer u spoedig betaalt onder vermelding van het **betalingskenmerk**, helpt u ons onnodige kosten te vermijden.

Het deputaatschap ziet De Saambinder vanwege de lezenswaardige inhoud graag in veel gezinnen. Daarom houdt het Deputaatschap het abonnementsstarief graag zo laag mogelijk.

Naast de factuurbetaling wordt een overbetaling ten behoeve van Emerituskas bijzonder op prijs gesteld.

Bij de abonnees die gebruik maken van automatische incasso, zal het abonnementsgeld binnenkort van hun bankrekening worden afgeschreven.

Abonnees die inmiddels gebruikmaken van digitale facturering, ontvangen binnenkort een e-mail voorzien van een iDeal-betaallink. Controleert u zo nodig uw mailbox op ongewenste items (spam). Voor afhandeling van betalingen via iDeal wordt gebruikgemaakt van Payment Provider Mollie. Dit ziet u terug wanneer u de betaling verricht.

Wilt u ook gebruik maken van digitale facturering?

Digitale facturering draagt bij aan duurzaamheid en kostenbesparing. Maakt u nog geen gebruik van digitale facturering, dan kunt u zich daarvoor aanmelden via <https://desaambinder.nl/abonneegegevens/>. U ontvangt dan, met ingang van de volgende abonnementsperiode, een betaallink in uw mailbox. Bij deze optie blijkt het overigens gewoon mogelijk om bij elke betaling een overbetaling voor Emerituskas te doen.

Beschikt u niet over een computer, dan is dat geen probleem. De factuur blijft u dan op papier ontvangen en kunt u zoals voorheen blijven betalen. Echter onze voorkeur gaat uit naar automatische incasso.

K.H. de Heer, penningmeester Deputaatschap De Saambinder

Advertenties

Tijdel. **huurwoning** gezocht voor jong stel, **tussen Barneveld en Kesteren**.
Tel: 0619226471

Te huur voor vakantie ons appartement **aan de Westerschelde** van 26 t/m 31 oktober voor 2 personen. Prijs 495,00 euro. Telefoonnr. 06-8377614.

Boomkwekerij Leune te Benthuizen zoekt per direct een fulltime medewerker. Ervaring of opleiding in de boomkwekerij sector is welkom, maar leergierigheid, betrouwbaarheid en flexibiliteit vinden wij het allerbelangrijkste! Interesse? Bel Kees Leune 06 511 77130 of stuur een email naar k.leune@boomkwekerijleune.nl

HARKES
Begraffenissen

Voorofscheweg 15a
2771 MA Boskoop
harkesbegraffenissen.nl
0172 - 21 21 22

**WIJ VERZORGEN ALLEEN
BEGRAFFENISSEN**

AMERSFOORTSESTRAAT 22M BARNEVELD

ZELFSTANDIG WONEN, MAAR NIET ALLEEN.

UNIEK WONEN IN KLEINSCHALIG APPARTEMENTENCOMPLEX

- 2-KAMERAPPARTEMENT VAN 70 M2
- EIGEN BALKON
- GEBRUIK VAN LOGEERKAMER IS MOGELIJK
- GEZELLIGE ONTMOETINGSRUIMTE
- OP LOOPAFSTAND VAN CENTRUM EN OPENBARE VOORZIENINGEN
- WONEN IN EIGEN SFEER

BEL OF MAIL VOOR
MEER INFORMATIE OF
EEN BEZICHTIGING
NAAR LAURENS SNEL

WESTENENG MAKELAARDIJ
06-31928983
laurens@westeneng-makelaardij.nl

Thuis uw nieuwe vloer kiezen!
PVC, Parket, Laminaat, tapijt.
Afspraak maken? 06-19557166
DE VLOERENKONING.NL

Gevr. huish. hulp, 2 halve dgn i. d. wk.
Omgv. B.veld. Tel. 0342413372.

www.kwaliteitpanty.nl
vanaf 6 stuks gratis verzonden!

HKS-Mediation, voor goed gesprek,
als je er samen niet meer uitkomt,
in je huwelijk, kerk of school.
www.hksmediation.nl

Bezoek onze **vernieuwde webwinkel**
www.kreakaart.nl en bestel snel en
makkelijk unieke fotokaarten vanaf
€0,80 p.st. Mail naar info@kreakaart.nl
voor scherpe inkooprijzen.

HUIB RUIJGROK
ERFRECHT & NALATENSCHAPPEN

Juridisch advies en administratieve
en praktische hulp bij:

- nalatenschappen
- testamenten
- erfbelasting
- executele en
conflictbemiddeling

Burg. Houtkoperweg 7 4033 BJ Lienden
T 0344 745 104 M 06 19452290
info@huibruijgrok.nl www.huibruijgrok.nl

De "R" in de maand. Zorg voor een
goede weerstand! Meer energie.
Neolife multivitaminen voor
volwassenen en kinderen.
September aanbieding!
Kommie 0634826766
www.naturalhealthproducts.nl

Tevredenheid door
kwaliteit, met behoud
van identiteit

Kraamzorg
Bel voor informatie

Informatie/aanmelden
0187-48 91 73 www.shgzorg.nl

✓ HULPVERLENING

✓ COACHING

✓ TRAINING

✓ TOERUSTING

Nieuwerkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke

T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuij.nl
| www.praktijkdenuij.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

Samen staan we sterk; de opvoeding van onze hoogbegaafde kinderen

Voor ouders van hoogbegaafde kinderen
woensdag 30 september - 19.45 uur | Gouda | Jet Barendrecht
donderdag 1 oktober - 19.45 uur | Apeldoorn | Marieke Bremmer van Leeuwen
woensdag 7 oktober - 19.45 uur | Hardinxveld-Giessendam | Willemien Schollaart-Vogel
woensdag 28 oktober - 19.45 uur | 's-Gravenpolder | Willemien Roos

Onze zorgen als mantelzorger

Voor mantelzorgers van mensen met de ziekte van Parkinson
woensdag 7 oktober - 19.30 uur | Geldermalsen

Ontmoetingsdag

Voor jonge dames met Syndroom van Turner
zaterdag 10 oktober - 10.00 uur | Woerden

Samen zoeken naar een balans - ervaringen uit de praktijk van een huwelijk met autisme

Voor mensen die in hun relatie te maken hebben met autisme
donderdag 15 oktober - 10.00 uur | Woerden | ds. M. Joosse en ervaringsdeskundig echtpaar

Kernkwaliteiten

Voor volwassenen met een visuele beperking, hun partners en voor ouders van kinderen met een visuele beperking
zaterdag 31 oktober - 10.00 uur | Rotterdam

Stimuleren en begrenzen - opdracht en uitdaging in de opvoeding

Voor ouders van tieners die Praktijkonderwijs volgen
donderdag 12 november - 19.45 uur | Gouda | Bart-Jan Noorlander

Voor meer informatie en aanmelden:

0348 48 99 70 • info@helpendehanden.nl • www.helpendehanden.nl

Voorganger Lawson verlangt ernaar het Evangelie te delen

Maar hij miste de financiële mogelijkheden. Totdat iemand zijn Bijbelschool betaalde. Zo bracht één persoon een rimpel-effect van levensgrote veranderingen op gang.

Helpt u hem?

netfoundation.nl/doneer
of doneer op
NLO8RABOO126930619

net wereldwijd
bijbelgetrouw
onderwijs

Voor Top Onions B.V. te 's-Gravenpolder is Green Career Consult op zoek, naar mensen die invulling wensen te geven aan de volgende vacatures:

- **International Sales Manager (HBO)**
- **Mechanisch Monteur (MBO)**
- **Operator Inpak (MBO)**
- **Heftruckchauffeur (MBO)**

Met het oog op deze functies, zoeken wij gedreven en flexibel ingestelde personen, die met passie hun werk willen doen!

Voor meer informatie – waaronder de volledige vacaturetekst – kunt U contact nemen met:

Bart van Eikema Hommes, senior consultant agribusiness – Green Career Consult
Mailadres:

bart.hommes@greencareerconsult.nl

Telefoonnummer: 06-53159483.

Wilt u weer sterker in het leven staan?

Brouwer Psychologen biedt kinderen, jongeren en volwassenen hulp bij psychische klachten en in moeilijke situaties. Onze medewerkers helpen u gedreven en betrokken verder vanuit onze christelijke identiteit. Lees hoe wij er voor u en jou kunnen zijn op www.brouwerpsychologen.nl. Of bel ons op 0180 - 426955.

Locaties

Ridderkerk, Barneveld en Geldermalsen

Binnenkort: Eindejaarsgeschenk. **'Hoe is Uw goedgunstigheid, Overdenkingen uit de Psalmen van David', ds. GJN Moens.** Nieuwjaar, belijdenis, Heilig Avondmaal (Ps. 84), www.ramshoorn.nl

Laatste preken van JC Philpot 1 €12,50
William Gadsby 1-3 à €12,50
Preken van John Kershaw 1-2 à €19,50
hetbraambos.nl 078-6933783

begravenisverzorging

Wij verzorgen alléén begravenissen in elke woonplaats in Nederland, maar voornamelijk op de Veluwe, in Kampen en omgeving en in Rijssen en omgeving.

Dag en nacht bereikbaar én beschikbaar.

Regio Kampen, IJsselmuiden, Genemuiden

Ditmar Markuse tel. 038-3332383

Regio Rijssen, Enter, Wierden

Ben Nijhof tel. 0548-540053

Regio Veluwe en omliggende gebieden

Benny Vos & Mark Vos tel. 0577-401689

Vertrouwd verzorgd

www.begravenisverzorgingvos.nl

ORGELBOUW ADVIES COMMISSIE

een betrouwbare partner!

- NIEUWBOUW
- RESTAURATIE
- OVERPLAATSING
- ONDERHOUD

ook voor akoestische vraagstukken

Voor meer informatie:

Dhr. H. den Hollander

T (010) 435 44 35

E h.den.hollander@kliksafe.nl

VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

PROBLEMEN MET VERSLAVING?

Addisa
safety for addicts

Wacht niet langer!

Er is hulp!

085 – 0601964

www.addisa.nl

STEUNEN WAAR
HET NODIG IS

Vast gelopen
of hulp nodig? Worden de
zorgen te groot of het verdriet te zwaar?

Bloei Psychosociale Hulpverlening biedt hulp wanneer het
even niet meer gaat en staat open voor iedereen die
ondersteuning, advies of begeleiding wenst.

Ik bied begeleiding aan kinderen, jongeren en volwassenen. In
de ondersteuning richt ik mij o.a. op:

- Familie/relatieproblemen
- Persoonlijke problemen
- Rouw en verlies

Kijk voor het uitgebreide aanbod op
www.bloeihulpverlening.nl of bel naar 06-36462176 en maak
vrijblijvend een gratis kennismakingsgesprek.

Dorathé van Leeuwen
Haydnstraat 19
3906CS Veenendaal

Reformatorische woonzorglocatie

in Barneveld
voor mensen
met dementie of
een lichamelijke
beperking

Heeft u belangstelling?

T 06 30 91 48 53

E info@vellerveste.nl

W vellerveste.nl

Vertrouwd en
verzorgd wonen

Vellerveste is onderdeel van
Lelie zorggroep

Vellerveste
zorghuys

ISRAËLFORUM

EEN FORUM MET EEN
BOEIEND EN ACTUEEL
THEMA

ONZE SCHULD AAN ISRAËL

D.V. ZATERDAG

3 OKTOBER

Ger. Gem. Tricht-Geldermalsen

Laan van Leeuwenstein 10, Geldermalsen

Tijd: 10.00 tot 12.00 uur

Sprekers:

- Ds. A. Schot
- Prof. dr. P.A. Siebesma
- L. van der Tang
- Ds. C.P. de Boer
- Forumleider: J.J. de Jong

Geschiedenis; hebben we als kerk teveel weggekeken?
Antisemitisme; doen we als kerk voldoende, gezien de lessen
uit de geschiedenis?
Evangelieverkondiging; het Joodse volk tot jaloersheid
verwekken. Is dát niet juist onze schuld aan Israël?

Ook degenen
die thuis meekijken,
kunnen meedoen
aan de discussie
door middel van een
chatfunctie.

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
LITGAANDE VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Beperkt aantal
plaatsen
beschikbaar,
vooraf aanmelden
noodzakelijk!

Gratis lunch!

Voor meer informatie en aanmelding: israel-forum.nl
of bel 0348 489929

LIVE

De livestream is te volgen via www.dep-israel.nl

BBV
**Barneveldse
 Begrafenis
 Vereniging**

voor een eervolle, eenvoudige
 verzorging van begrafenissen
 in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
 3774 JW Kootwijkerbroek
 (0342) 44 18 12
www.barneveldsebegrafenisvereniging.nl

dhr. G. de Groot
 (06) 50 21 72 55

kina
 begrafenisverzorging

D.W. Schipper J. Kooijman
010-458 31 12 0182-58 39 32
 Capelle a/d IJssel Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

De specialist in het milieubewust
 isoleren van uw woning

**PROFIJT
 ISOLATIE**

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Vloerisolatie
 Spouwisolatie
 Dakisolatie
 Gevelisolatie

Profiteer nu!! landelijke subsidie www.profijtisolatie.nl

Begrafenisonderneming
Treur

Kroostweg 22
 3704 ED Zeist
 030 692 42 58
 06 573 156 89
info@begrafenisondernemingtreur.nl

www.begrafenisondernemingtreur.nl

Julia's
 baby- en kinderkleding

De nieuwe collectie ligt al in de winkel!
 U kunt bij ons terecht voor bruilofts-,
 rouw-, doop-, zondagse- of schoolkleding.
 Onze maten gaan vanaf 44 tot 176.
www.juliaskleding.nl

'Specialist in
 vloertegels,
 wandtegels en
 PVC vloeren'

KROON
 VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c | 4231 DJ Meerkerk | 0183 - 354225 | kroonvloereninsteen.nl

ANDANTE
 -orgelcentrum-

Uw dealer van
**Johannus
 Monarke
 Content
 Domus
 Viscount
 Mixtuur**
 (Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavar)
 * Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
 * Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

Colofon

De Saambinder
 Kerkelijk weekblad van de
 Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
 Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
 T 0186-576990
 E givanaalst@kliksafe.nl

**Boeken ter recensie en vragen voor
 rubriek "Vraag en antwoord"**

ds. B. Labee
 Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
 T 0318-51 35 97
 E b.labee@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk),
 berichten en meditaties:**

J. van 't Hul
 Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
 T 0651-622260
 E jvthul@kliksafe.nl

**Aanlevertijd van kerknieuws en berich-
 ten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
 de datum van verschijning van De Saam-
 binder in de daarop volgende week.**

**Opgaven kerkdiensten
 en beroepingswerk**

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
 postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
 postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
 T 078-6912899
 E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
 vóór de week van verschijning aange-
 leverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk
 maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
 Familieberichten € 0,45 per mm.
 Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
 Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
 postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
 Saambinder-abonnementen te Woerden.

**Abonnementenprijzen
 (bij vooruitbetaling):**

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar
 (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
 *afwijkend tarief voor:
 Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
 3340 Culp Rd. Unit 11
 Vineland Stn. ON LOR 2E0
 T 905 562 1331
 E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
 ingezonden bijdragen, kerknieuws, berich-
 ten en advertenties zonder overleg aan te
 passen, in te korten of zonder opgave van
 reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele
 aansprakelijkheid betreffende de inhoud
 van de advertenties en de (recensies van
 de) aangekondigde boeken.

Pas - Opweg

'Pas op!' Papa pakt Jibbe bij zijn schouder. Hij wilde zomaar oversteken, zonder goed te kijken.

'Pas op!' Dat hoor jij vast ook vaak. Als je niet goed uitkijkt, snel de trap afrent of op een stoel klimt. In Vierhouten is een weg, de Pas-Opweg. Vroeger was deze weg onveilig voor reizende kooplieden, omdat hen ineens vanuit de bossen struikrovers overvielen. Vandaar de naam Pas-Opweg. In de Tweede Wereldoorlog verscholen meer dan tachtig mensen zich in de bossen bij de Pas-Opweg. Joden, verzetsmensen en onderduikers woonden daar in ondergrondse hutten. Mensen uit de buurt, zoals opa Bakker en tante Cor, zorgden voor hen. Toch hebben de Duitsers hen ontdekt. In het kamp werd vast geroepen: 'Pas op! Gevaar! De Duitsers komen!' Gelukkig konden de meesten nog vluchten. Toch zijn er acht onderduikers doodgeschoten.

Ik zeg tegen jou ook: 'Pas op! Er is gevaar!' Je leven, je ziel loopt gevaar! Want elke dag doe je zonden, elke dag komen er zonden bij. De Heere zegt: 'Als je zo doorgaat en als je je niet bekeert, dan moet ik je straffen.' Als je de Heere niet kent, ben je zonder Schuilplaats. Daarom moet je de Heere zoeken. Hij wil jouw Schuilplaats zijn!

In het Verscholen Dorp of Pas-Opkamp voelden de mensen zich niet veilig, elke dag leefden ze in onzekerheid. Bij de Heere ben je wel veilig, ook al komt de vijand. De vijand kan wel aan je lichaam komen, maar niet aan je ziel. David verbergt zich voor Saul in een spelonk, maar hij kan zeggen in Psalm 57: 'Mijn ziel vertrouwt op U alleen.' Wat is dat een wonder! Zoek daarom de Heere Jezus, Hij kan en wil je zalig maken.

Pas op voor de zonden en zoek veilig te zijn in Hem!

D. VAN WIJNGAARDEN, VEENENDAAL

ELSKE WAARHEEN?

LUSTELOOS STAAT ELSKE OP. ZE ZAL HAAR HUISWERK MAAR EENS GAAN MAKEN. VEEL ZIN HEEFT ZE NIET, MAAR HET MOET NU EENMAAL.

Elske kan niet weten dat ver weg, in het kleine dorp, oma ook met een zucht de hoorn op het toestel had gelegd. En dat oma hetzelfde als Elske dacht: Nee, dit was geen fijn telefoongesprek. Ze herkende niets van haar eigen, vrolijke Elske. Haar stem klonk zo... zo lusteloos. Maar wat oma vooral tegenviel, is dat Elske niet meer komt. Hoe hadden opa en oma naar de kerstvakantie uitgekeken! De laatste tijd hoorden ze wel niet veel van Elske, maar toch hadden ze allebei zeker verwacht dat ze in de vakantie wel zou komen.

Oma gaat in een stoel zitten en staart voor zich uit. Zou Elske het te saai vinden bij hen? Zou ze het leven dat ze nu heeft misschien veel fijner vinden? Ach, zou dat niet te begrijpen zijn? Elske is jong en als je jong bent, vergeet je gauw alles. Maar..., zou ze dat ene, dat allerbelangrijkste, dan ook vergeten? Oma had daar met Elske over willen praten en toch had ze het niet gedaan.

Er glijdt een traan over oma's wang. Ze is teleurgesteld en verdrietig tegelijk. Zou Elske vergeten zijn wat ze eerst allemaal zo mooi vond? Hoe graag hoorde ze uit de Bijbel lezen. En wat voor vragen kon ze dan soms stellen. Zou het net zo gaan als met hun eigen Els? De wereld trekt en wie zal Elske nu nog ergens op wijzen? Oma's handen vouwen zich ineen, ze sluit haar ogen. Oma bidt.

Ds. Labee over:

Noden, angst en pijn

Berijmd zingen we met Psalm 73 vers 12: 'k Zal dan gedurig bij U zijn, in al mijn noden, angst en pijn'. Moeten we niet zeggen 'na al mijn noden, angst en pijn'?

In Het is waar dat de berijming van 1773 niet altijd precies de onberijmde tekst van Gods onfeilbaar Woord vertolkt. Maar we menen dat hier de vraagsteller de bedoeling van deze woorden niet geheel heeft begrepen. Al is het waar dat we ook het woord *ná* al mijn noden, angst en pijn kunnen invullen, hier gaat het echt eerst om *in* al mijn noden, angst en pijn. Graag lichten we het wat toe. De dichter van Psalm 73 werd bijzonder zwaar aangevochten. Er was een levensprobleem dat verstikkend op hem drukte. Asaf zag om zich heen veel dwazen of goddelozen. De kanttekening verwijst naar Psalm 5 waar in de kantlijn onder meer staat: 'razende en zinneloze mensen, in alle ijdelheid en zonden zich wentelen, roemen en verlustigen' (kt. 8b). De dichter zag dat deze goddelozen een en al voorspoed hadden in hun leven. Bezittingen stapelden zich op, ze waren gezond en aan voedsel was nooit gebrek. Wellicht meenden ze ook nog dat ze dat aan Gods goedheid te danken hadden. De ware vromen leken vergeten in de hemel: zij kregen tegenslag op tegenslag te verwerken. Zelfs aan de eerste levensbehoeften ontbrak het hen. Zo was Asaf een Leviet die dagelijks in de tempel diende. Leviëten hadden geen erfdeel in Israël. Zij moesten leven van wat de mensen in de tempel brachten, de tienden van de oogst. Maar veel volksgenoten lieten het afweten en menige Leviet leefde in bittere armoede vol vrees en zorg. Alles komt in Asaf in opstand. Al leefde hij

het niet uit, het leefde wel in zijn hart - schrijft Calvijn - 'om bijna alle godsdienst en vreeze Gods vaarwel te zeggen'. Het leek immers niets uit te halen dat een mens God dient en zijn hart en handen zuiver probeert te houden? 'Maar mij aangaande, mijn voeten waren bijna uitgeweken, mijn treden waren bijkans uitgeschoten', lezen we in vers 2.

Totdat de Heere de ogen opent van de zanger. Berijmd zingen we: 'Dit duurde, tot ik uit dien drom van neev'len ging in 't heiligdom' (vs. 9a, berijmd). God brengt Asaf op de plaats waar hij zijn moet: de plaats van de ontmoetingen met de Heere, de tempel. Daar staan de heilige altaren die de taal spreken van verzoening door voldoening. En daarachter ligt de vrede en vreugde van God in Christus. Op die plaats wil de dichter altijd wel blijven. Daarom klinkt het: 'Ik zal dan geduriglijk bij U zijn' (vs. 23a, onberijmd). De kanttekening (42) schrijft daarbij: 'Dat is, mij aan U houden en mij in Uw wijze en heilige regering geruststellen'. Mag ik het eenvoudig zeggen? Dan begeert Asaf *in* alle 'noden, angst en pijn' dit plekje aan de voeten van de Heere in te nemen. Om zich daar tevreden te stellen met Gods leiding in zijn leven. Al is de weg tegen vlees en bloed, de vrede in de ziel is rijker en groter. In voorspoed dankbaar, in tegenspoed geduldig en voor het toekomstige vertrouwend.

Na

Wat de psalm (berijmd en onberijmd) zingt is daarmee duidelijk. Tegelijk ligt er dat ontzaglijke oordeel voor de goddelozen achter en de eeuwige heerlijkheid van de bruidskerk. We laten graag horen hoe Kohlbrugge (1803-1875) dat tekent: Hoe dwaas was het toch van mij mijn nijdige en ontevreden blikken te laten dwalen van mijn nederig hutje naar de paleizen der rijken; hoe dwaas was het van mij, welstand en heerlijkheid te zien in dat, wat niet meer is dan des duivels ijdel klatergoud! Hoe dwaas was het, dat goed te vergeten, dat Gij mij had beloofd, en de gewisse zegen, die in Uw belofte ligt opgesloten. O hoe heb ik toch mijzelf gekweld, ja gekweld tot de dood toe; en ziel toen ik daar zo doodmoe aan de weg lag en meende te moeten en te zullen bezwijken, toen kwam Gij, o Heere! en nam mij op Uw armen! Gij hebt mij getrokken met de koorden Uwer liefde, en mij geplaatst op de wagen van Uw heil, om mij daarop naar Huis te brengen, voor eeuwig!' Lezer(es), kennen wij dit geheim met een heimwee naar de eeuwige heerlijkheid?

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

